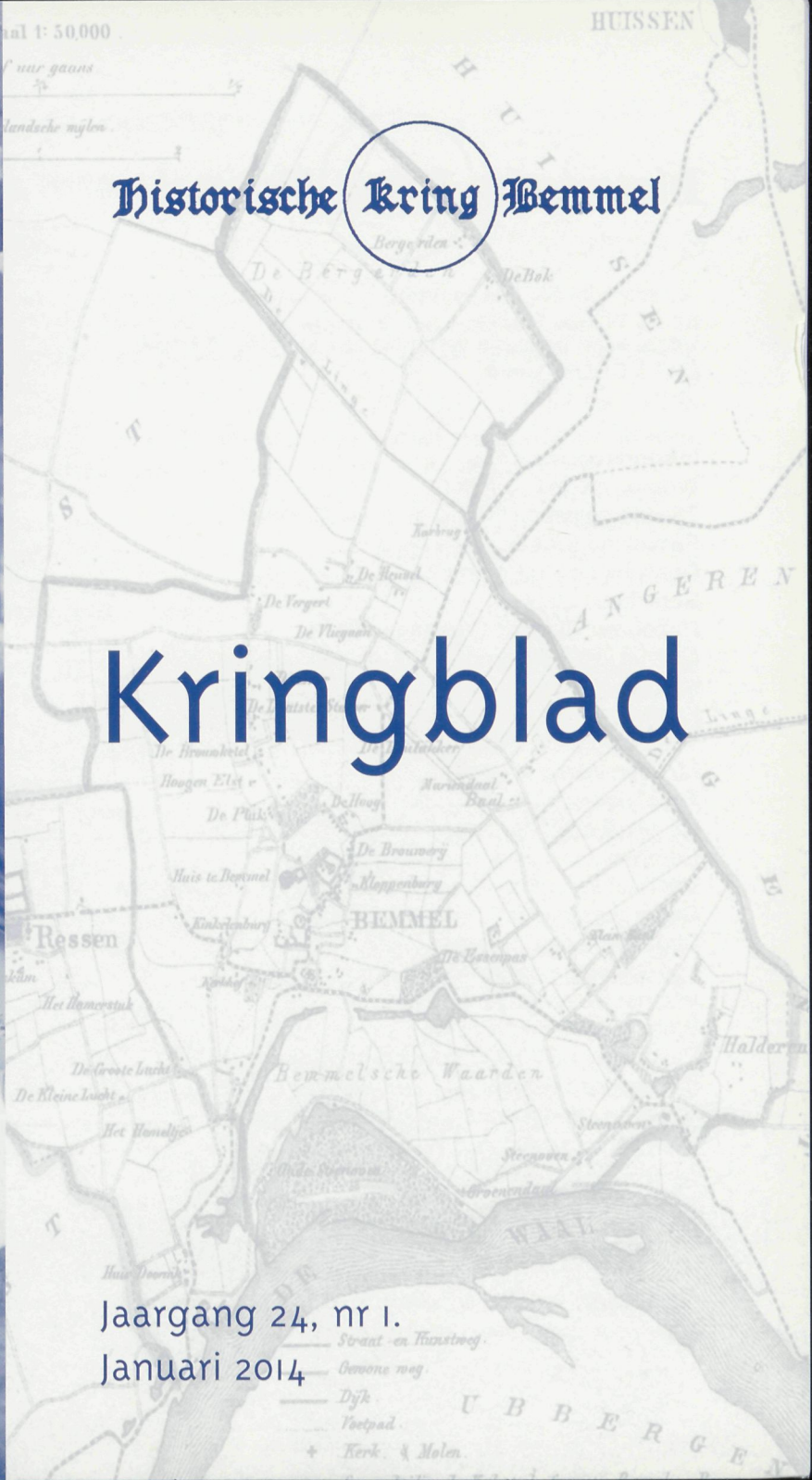




Historische Kring Bommel

Kringblad

Jaargang 24, nr 1.
Januari 2014

Historische Kring Bommel

Uitgave ten behoeve van de leden, jaargang 24 no 1.

DATA DRUK Gendt

ISSN 1384-9271

Inhoudsopgave:

Woord van de voorzitter	1
25-jarig bestaan Historische Kring Bommel	2
Filmavond "Uut de ouwe deus"	4
Driekoningen in Bommel	6
Contributie 2014	8
Rabobank Clubkas Campagne 2014	8
Graf uit ijzertijd gevonden bij Doornik	9
Van Huus Uut	12
Karikaturen van bekende Bommelaren (10)	17
Toen en nu: De Essenpas	18
Met een klomp in de dijk	20
Facebook	23
Rectificatie 'Ondernemersfamilie Van Appeldoorn'	25
Herenkoor r.-k. kerk midden jaren 30	28
Voorouders van de Bommelse familie Van Appeldoorn	30
Ondernemersfamilie Van Appeldoorn	34
Straatnamen in Haalderen: Kolkweg	40
Leo Reijnen: paardenman en handelaar	42
Internet wetenswaardigheden	46
Website Historische Kring Bommel vernieuwd	47
Thema-avond "Van Schaakbord tot Stamboom"	48
Vreeselijke Toestanden	50
Tastbare herinneringen uit ons verleden	52
Boeken	55

Dit is de achtenzestigste uitgave van het Kringblad.

Het voornemen bestaat het volgende nummer in mei 2014 te laten verschijnen. Kopij voor dat nummer is welkom en kan bij de redactieleden of bij het secretariaat worden ingeleverd. Als uiterste datum voor het inleveren van kopij willen wij graag 1 april 2014 aanhouden.

Woord van de voorzitter

Gijs Bouwman, voorzitter.

Beste kringleden,

Het jaar 2014 wordt voor de Historische Kring Bemmeler een jubileumjaar. In mei bestaan we 25 jaar en we gaan dit vieren in het weekend van 17 en 18 mei. De afgelopen jaren stonden al in het teken van dit jubileum met tal van voorbereidingen.

Het fotoboek dat we uit gaan brengen en waarvan we in het kringblad al eerder melding hebben gemaakt is op een haar na afgerond. Met door u aangeleverde foto's en foto's uit ons documentatiecentrum wordt u meegenomen op een wandeling door Bemmeler, Ressen en Haalderen en laten we u zien hoe het vroeger was en nu is. Elders in het kringblad leest u hoe u in het bezit van dit jubileumboek kunt komen. Ik ben er van overtuigd dat er veel belangstelling voor is.

Vanaf februari zal op verschillende plaatsen in Bemmeler, Ressen en Haalderen te zien zijn wat er op die speciale plek plaatsgevonden heeft of wie er gewoond en gewerkt heeft. In het jubileumweekend wordt een fototentoonstelling georganiseerd.

Natuurlijk blikken we ook terug op de afgelopen 25 jaar, de oprichting van de kring, de activiteiten in het verleden en waar we nu mee bezig zijn. We zullen terugkijken maar ook onze blik op de toekomst richten.

Kijkend in die toekomst zal bijvoorbeeld de digitale media een steeds grotere rol in gaan nemen en wordt het belangrijk om ook jongeren bij onze vereniging te betrekken. Een goed voorbeeld is de site: "Je bent een Bemmeler als..."

De huisvesting zal de komende jaren veel aandacht vragen: hoe lang blijft de Kinkel nog bestaan? Wordt het nieuwbouw, de r.-k. kerk of toch iets anders? En wat worden dan de kosten? Vragen waar het bestuur de komende tijd mee te maken krijgt.

Maar eerst gaan we ons jubileum vieren. Met ruim 500 leden en ondertussen een groeiend aantal vrijwilligers en bestuursleden die zich voor 100% inzetten voor de vereniging en het jubileum. Het wordt een (in)spannend jaar.

Ik wens u allen een gezond en gelukkig 2014.

25-jarig bestaan Historische Kring Bemmell

Charles Derksen.

Jubileum

In het weekend van 17 en 18 mei 2014 vieren we dat de Historische Kring Bemmell 25 jaar bestaat. Dit zal niet ongemerkt voorbij gaan. Op beide dagen zullen meerdere activiteiten plaatsvinden met onder meer een tentoonstelling en de presentatie van ons jubileumboek.

Om dit jubileum vlekkeloos te laten verlopen moet er veel worden georganiseerd door onze vrijwilligers. Vele handen maken tenslotte licht werk!

Er is een jubileumcommissie in het leven geroepen bestaande uit Gijs Bouwman (voorzitter), Nol van Rossum (die al jaren op de centen past) Charles Derksen, Fred Derksen, Richard Rikken en Henk Wierink. Voor de contacten in Haalderen kunnen we rekenen op Joop Wismans en voor Ressen werd Jan Geurts benaderd.

Het uitgebreide programmaoverzicht voor 17 en 18 mei zal met de uitnodiging voor het jubileum verzonden worden.

Jubileumboek

Onze bedoeling was een fotoboek van Bemmell – Haalderen – Ressen te maken. Daarvoor heb je foto's nodig. De historisch kring heeft zelf al een aardige verzameling maar die bevat te weinig verscheidenheid aan onderwerpen om er een mooi fotoboek mee samen te stellen. Dus hebben we begin 2012 oproepen gedaan in de plaatselijke pers om (tijdelijk) foto's af te staan om ze in te kunnen scannen. De reacties op deze oproepen stemden ons niet erg hoopvol. We kregen het idee dat vele inwoners hun fotomateriaal onderschatten. We hoorden dan ook later vaak reacties zoals "Hebben jullie hier wat aan dan?" Ja, daar hebben we wat aan. Allerlei foto's van Bemmell, Haalderen en Ressen zijn welkom. Of er nu een straat op staat die helemaal veranderd is, een pand dat niet meer bestaat of personen uit lang vervlogen tijden. Kortom, als het onderwerp van de foto maar uit Bemmell, Haalderen of Ressen is. En als dan de kwaliteit eens wat te wensen overlaat, geen probleem. We kregen medewerking van Wim den Hartog die met "photoshopen" wonderen kan verrichten.

De boer op

Omdat we naar onze mening te weinig foto's binnen kregen zijn we zelf actief de mensen gaan benaderen en dat werkte. Wat zit er een schat aan foto's in deze drie dorpen! Heel normale huis-tuin-en-keuken-kiekjes bleken prachtige sferen van o.a. de veertiger en vijftiger jaren weer te geven. Van het werken op de steenoven in Haalderen, de sloop van het klooster en de bouw van de Assenburg in Bemmell tot de aanleg van de snelweg in Ressen. Al deze

foto's zijn gescand en terugbezorgd bij de eigenaars die allemaal schriftelijk toestemming gaven deze beelden te gebruiken. Heel veel foto's zijn door Wim "opgepept" en alles is digitaal vastgelegd.

Henk en ik zijn nu ongeveer een half jaar bezig om het boek samen te stellen. De pagina's voor Bemmeler en Haalderen zijn door mij lay-out-technisch in elkaar gezet en Henk maakt daar de teksten bij. En onderschat dat niet. Het moet natuurlijk wel kloppen. Om voor al die pagina's (het zullen er ongeveer 150 worden) de juiste gegevens te verzamelen moet je dus wéér "de boer op". Gelukkig hebben we voor het verzamelen van die gegevens de medewerking van Peter Buijs, Harrie Huisman en Theo Baltussen. Ook Joop Wismans en Jan Geurts zorgen voor de nodige achtergrondinformatie. We hebben zoveel mogelijk geprobeerd om foto's in het boek te plaatsen van "na de oorlog", de tijd die we waarschijnlijk het beste kennen, althans "onze generatie", die van "na de oorlog."

En wat gaat dat boek kosten?

Een logische vraag voor een Nederlander!

Het jubileumboek gaat voor de betalende leden en betalende gezinsleden van de Historische Kring Bemmeler alleen bij voorintekening een gereduceerd tarief € 5,00 kosten. Dat geldt voor het eigen exemplaar. Extra exemplaren kosten € 10,00 en dat tarief geldt ook voor niet-leden en voor aanschaf na het jubileum (17-18 mei).

Aangezien de drukker moet weten hoeveel boeken hij moet drukken, willen we graag vooraf weten wie het jubileumboek aan zal schaffen. Op het bij dit kringblad ingesloten formulier kunt u aangeven dat u een jubileumboek afneemt (meer exemplaren mag natuurlijk ook). U kunt het formulier ook op onze website vinden of een mailtje sturen naar het secretariaat met alle gegevens (naam, adres en gewenst aantal exemplaren). Het mailadres is: secretaris@historischekringbemmeler.nl.

De boeken kunnen tijdens het jubileum (17-18 mei) tegen contante betaling worden meegenomen. Mocht dat niet lukken dan kunt u daarna het boek ophalen op dinsdagochtend (van 10:00 – 12:00) of dinsdagavond (20:00-22:00) in ons documentatiecentrum in de Kinkel. Boekhandel Polman en Van Appeldoorn Bruna hebben ze vanaf 19 mei in de verkoop voor € 10,00.

Filmavond "Uut de ouwe deus"

Gijs Bouwman.

Op dinsdag 3 december 2013 werd weer een filmavond georganiseerd. Na het succes van 2012 verwachtten we ook dit jaar veel belangstelling en daarom hebben we samenwerking gezocht met Betuweland Video producties en gekozen voor het verzorgingshuis Liduina als locatie. De recreatiezaal van het verzorgingshuis zou groot genoeg moeten zijn (ca. 120 plaatsen) om iedereen een zitplaats te bieden. De vele aanmeldingen en de belangstelling van de bewoners brachten ons op het idee om 's middags een voorstelling te geven voor de bewoners van Liduina en De Gouden Appel, eventueel aangevuld met leden van onze kring en 's avonds alleen voor leden. Dat pakte goed uit want 's middags waren ca. 100 personen aanwezig en 's avonds ca. 120 leden.



Grote belangstelling bij de middagvoorstelling in verzorgingshuis Liduina.

In de voorstelling waren o.a. filmbeelden te zien van Bommel-800, de Mariakapel op de Heuvel en een film over bijnamen van Bommelaren.

De filmbeelden gaven veel herkenning en gelach in de zaal maar ook ontroering bij het zien van bekenden die niet meer onder ons zijn. Dit laatste vooral bij het kapelletje op de Heuvel met beelden van Grada Janssen-

Klaassen en Benny Neyman die voor haar een speciaal lied zong. Ook haar opvolgster Gerda Viergever - vrijwilligster bij onze kring - die afgelopen jaar is overleden, raakte bij velen een gevoelige snaar.

De moppen over en de bijnamen van veel Bemmelingen waren voor velen heel herkenbaar. Wie kent ze niet, de Schoes en de Schaks, de Stuuver en de Rommel en nog veel meer. Wellicht iets voor een artikel in een volgend kringblad.



Ook 's avonds was er veel belangstelling.

Al met al een geslaagde dag en zeker weer voor herhaling vatbaar.

Dat brengt mij tot een oproep: heeft u thuis (oude) filmbeelden van onze streek, dan willen we graag met u in contact komen. Mogelijk zijn die beelden bij een volgende filmavond te gebruiken.

Indien nodig kunnen we de oude films overzetten op DVD. U kunt hiervoor één van de bestuursleden benaderen. Adresgegevens staan achterin ons kringblad.

Driekoningen in Bemmell

Wim Jansen.

Mijn vader schreef in zijn jonge jaren af en toe verhaaltjes in het blad van de St. Donatus parochie en heel soms ook in De Gelderlander. Hij schreef onder het pseudoniem Jan Arnsen, in het echt heette hij Arnold Jansen (1907 - 1984, bijna 40 jaar gemeentesecretaris van Bemmell).



Arnold Jansen, hier samen met zijn vrouw Berrie van Swelm en twee van zijn kinderen, Wim en Cecile op 14 augustus 1953 in de Dorpsstraat op weg naar de kermis.

Toen hij met pensioen ging gaven we hem een mooi opschrijfboekje, met een bijpassende vulpen, om Bemmelse verhalen op te tekenen voor het nageslacht. We hebben er nooit meer iets van gehoord.

Onlangs vond ik tussen de oude spullen, zoals ze dat noemen, dat met stof beklede aantekenboek terug. Er stond zegge en schrijven één verhaaltje in, met ballpoint geschreven. Ik denk dat hij de vulpen al na de eerste zes woorden in de prullenbak heeft gemikt, want het stoffige papier van de eerste bladzijde zat vol inktvlekken.

Het verhaal speelt waarschijnlijk in de jaren 20 van de vorige eeuw.

Jan met de stern

Ieder jaar rond Driekoningen moet ik aan hem denken. Aan Jan. Iedereen in het dorp kende hem als Jan van Kaat. Maar rond Driekoningen heette hij Jan met de stern. Hij trok dan het dorp door met een wonderbaarlijk apparaat: een ronde trommel aan een lange houten staak. Aan de trommel zaten houten uitsteeksels. Het geheel had iets weg van het stuurwiel van een schip. En met een beetje goeie wil kon je er een ster in zien.

De trommel was aan één kant afgedekt met glas en door dat glas kon je het kerstgebeuren zien: het kindje in het kribke met daarnaast Maria en Jozef en ook nog de drie koningen, want daar ging het juist om. Jan trok rond met de Driekoningenster.

Even wonderlijk als zijn 'stern' was het lied dat Jan, zijn ster draaiend, zong. Het zal een heel oud lied zijn, misschien wel teruggaand naar de Middel-eeuwen.

Dat ik dat lied en zelfs de wijs na zoveel jaren heb onthouden, ligt niet alleen aan Jan. Toen Jan al lang niet meer het dorp rond trok met zijn 'stern', imiteerde mijn vader hem jaarlijks met Driekoningen. In gedachten de 'stern' draaiend en dat wonderlijke lied neuriënd. Dat lied ging zo:

Daar komen we aan met onze stern.
Wij zochten de Heer en wij hadden hem gern.
Zij kwamen bij Herodes zien deur.
Herodes de Koning kwam zelve veur.
Herodes de Koning sprak met een vals hart:
Wie is de jongste van drieën zo zwart?
De jongste van drieën, het is bekend,
Dat is er de Koning van Oriënt.
Oriënt het morgenland,
Alwaar de zonne zo felle brandt.
Maar sterre gij moghet niet stille gaan staan.
Gij moet er met ons naar Bethlehem gaan.
Bethlehem, de grote stad,
Waar Maria met heur kindeke zat.
Hoe kleinere kind, hoe grotere God,
Die hemel en aarde geschapen had.
Hemel en aarde en nog veel meer.
Dat is er een teken van God de Heer.

Dan ging Jan haastig met de pet rond bij de vrouwen die aan de deuren van de huizen te luisteren stonden. Dan nam hij de stern op zijn schouder en slofte verder het dorp in.

Jan Arnsen

Contributie 2014

Nol van Rossum, penningmeester.

De contributie voor het jaar 2014 bedraagt €15,00 per lid. Tweede en volgende leden uit hetzelfde gezin betalen € 4,50 per persoon. Voor degenen die een machtiging voor een automatische incasso hebben afgegeven zal de incasso op 1 maart plaatsvinden.

Degenen die geen machtiging hebben afgegeven wordt verzocht er zorg voor te dragen dat de contributie vóór 1 maart op de bankrekening van de Historische Kring Bemmeler (NL39RABO0105726443) staat onder vermelding van contributie 2014, uw postcode en huisnummer.

Rabobank Clubkas Campagne 2014

Nol van Rossum, penningmeester.



In het voorjaar vindt er weer een nieuwe Rabobank Clubkas Campagne plaats. U kunt ons net zoals voorgaande jaren in deze campagne financieel steunen. Vorig jaar mochten wij door uw steun €900,00 van de Rabobank ontvangen.

Stemmen

De periode dat u kunt stemmen loopt van maandag 17 maart tot en met maandag 31 maart 2014. U ontvangt begin maart van de Rabobank een brief met een unieke persoonlijke code waarmee u kunt stemmen. Ieder lid van de Rabobank krijgt 5 stemmen om te verdelen; dit kan via de website www.rabobank.nl/oostbetuwe.

Wij vertrouwen erop dat u onze vereniging een warm hart toedraagt en ook deze keer weer op ons zult stemmen.

Graf uit ijzertijd gevonden bij Doornik

René Haegens.

De Gelderlander meldde in september 2013 dat in Doornik bij graafwerkzaamheden voor de aanleg van Park Lingezen, resten waren gevonden van een crematiegraf uit de IJzertijd. Navraag bij Sentine Kodde, veldarcheoloog bij de ADC ArcheoProjecten, leverde de onderstaande informatie op.

Midden- of late ijzertijd

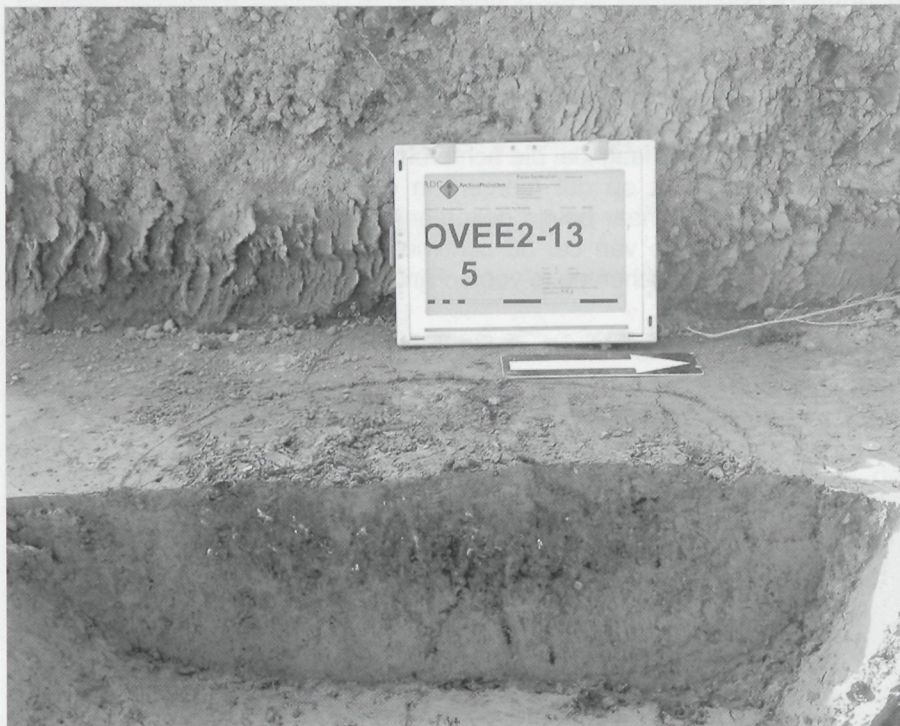
Het graf in Doornik werd afgelopen zomer gevonden bij de aanleg van een fietspad door Park Lingezen. Het betreft het pad bij Doornik dat parallel loopt aan de Vossenpelssestraat. Niemand had gedacht iets bijzonders te zullen ontdekken, zeker gezien de bodemopbouw ter plaatse; de bovengrond bestaat uit een dikke laag klei die achterbleef na de overstromingen in 1799. Bovendien waren tot op dat moment in de rest van het tracé pas twee scherfjes aardewerk naar boven gekomen. Op het laatste moment kwamen echter op een diepte van ca. 50 centimeter onder het maaiveld crematieresten en aardewerkscherven te voorschijn.



Ongeveer op deze plaats, onder het fietspad dat hier nog in aanleg is, werd de grafvondst gedaan. Op de achtergrond de straat Doornik, links de gebouwen van landgoed Doornik.

Aan de hand van de textuur en de kleur van het aardewerk kon worden vastgesteld dat het gaat om materiaal uit de Midden-IJzertijd (500 tot 250 voor Christus). Maar of het echt een urn betreft is nog de vraag. Omdat met de restscherven geen complete pot kan worden gevormd, is het ook mogelijk dat de scherven een soort bijgift waren, misschien als onderdeel van een begrafenisceremonie.

De botresten worden nog geanalyseerd door een fysisch antropoloog (menselijk botspecialist) in de hoop te kunnen achterhalen hoe oud de persoon was die is begraven.



In de onderaan zichtbare grondlaag zijn kleine witte spikkels te zien. Dit zijn de stukjes verbrand bot van het graf in Doornik.

Meer graven?

De mensen die in de IJzertijd onze streken bewoonden, waren boeren. Toen de rivieren wat rustiger werden, bouwden ze hun boerderij op de hogere stroomruggen en bewerkten in de directe omgeving hun akkers. Ze bleven in het algemeen slechts één generatie op dezelfde plek en vestigden zich dan weer een eindje verder. Het ging daarbij om kleine clusters woningen of om

verspreid in het landschap liggende woningen. De graven lagen vaak op een centraal punt.

Dit betekent dat het niet uitgesloten is dat in de buurt van het Doornikse graf meer graven te vinden zijn. Toch zullen de archeologen zich in hun onderzoek voorlopig beperken tot de breedte van het fietspad met de aan weerszijden liggende nieuwe boomaanplant. De overige grond wordt immers niet verstoord, dus alles wat hier nog in de bodem ligt, kan rustig blijven liggen.

Overigens zijn in dit deel van de Betuwe - de laatste jaren met name in het gebied van de Waalsprong - meerdere grafvelden ontdekt uit de IJzertijd. Bij de Ovatonde in de A325 werden naast vier crematiegraven ook twee lijkgraven gevonden waarin zich complete skeletten bevonden.

Beleefd en dringend verzoek aan de gemeenteraad.

BEMMEL. Naar men ons mededeelt circuleert alhier een adres aan den Raad, hetwelk thans reeds door 75 ingezetenen uit het dorp Bemmél is geteekend en luidt als volgt:

„Aan den Raad der gemeente Bemmél.

Geven met verschuldigden eerbied te kennen, ondergeteekenden, allen inwoners van het dorp Bemmél, dat zij met leedwezen hebben vernomen, dat de Raad afwijzend heeft beschikt op het voorstel tot directe installatie van verlichting in deze gemeente;

dat zij den Raad beleefd en dringend verzoeken op dit besluit ten spoedigste terug te komen; niet te wachten tot de a.s. begroting; maar althans voor zooveel betreft het dorp Bemmél direct over te gaan tot installatie van verlichting in de dorpsstraat.”

Uit de krant van 25-2-1908.

Van Huus Uut

Adri Stuart

Nadat een aantal jongemannen uit Bommel en Haalderen opgeroepen werden en uitgezonden naar Indië voor de politionele acties van 1947 en 1948¹, staken de Bommelaren mr. Schouten, G. van Soest, Th. Steenhoff en Th. Hoedemaker de koppen bij elkaar om iets te gaan betekenen voor "onze jongens" in Indië. Naast het bijeenbrengen van de nodige gelden voor pakjes, wordt ook een blaadje uitgegeven om de soldaten in Indië op de hoogte te houden van het wel en wee in Bommel. Het blaadje wordt gedoopt: "Van Huus Uut" en is uitgegeven vanaf 1947 tot en met 1950.

In de komende kringbladen zullen we artikelen uit "Van Huus Uut" overnemen om een indruk te geven van de wijze waarop het thuisfront de soldaten in Indië probeerde te ondersteunen door te verhalen over Bommel.



Maandblad Katholiek Thuisfront
onder redactie van Th. Hoedemaker en R. Busser
Bommel - september 1947 - No 1 -

¹ Zie het boek "Twee maal oorlog" van Theo van Duren.

Een inleidend woord van de Redactie.

Uit brieven aan het Thuisfront blijkt steeds dat er een grote belangstelling bestaat voor alle nieuws uit Bemmél. Daarom meent het Thuisfrontcomité goed te doen een eigen blaadje uit te geven voor jullie, waarin je met alles uit Bemmél op de hoogte wordt gehouden.

Dit zal zeker gewaardeerd worden.

De opzet is maar heel eenvoudig, zo maar "van huus uut" naar jullie in de tropen. Een hele schaar van medewerkers wil ons helpen, iedereen is beziëld van een groot verlangen iets te doen voor onze parochianen in Indië. Daarom vinden jullie in dit eerste nummer een woordje van onze Pastoor-Deken; van onze Burgemeester, een nieuwsrubriek, een burgerlijke stand, een sportrevue en een brievenhoekje.

De bedoeling is, dat we ook een vragenbus openen, waarin jullie alle mogelijke vragen kunnen stellen waarvoor wij een antwoord zullen trachten te vinden. Vraagt dus gerust.

In dit nummer treffen jullie een "In memoriam" nagedachtenis van Guus Rutgers, die zijn leven heeft gegeven in dienst van God, Koningin en Vaderland.

Graag zullen we ook stukjes van jullie zelf opnemen. Zodoende kan dit blaadje tevens een band gaan vormen tussen jullie onderling.

Zend alle stukken voor "Van huus uut" aan Th. Hoedemaker A.98

De andere man van de redactie kennen jullie waarschijnlijk niet. maar dat is ook een Bemmelse schoolmeester. Je zult hem wel leren kennen uit deze krant.

Dat dit blaadje jullie veel plezier mag doen en een klein beetje mee mag helpen jullie leven in de tropen iets te veraangename, is de wens van Katholiek Thuisfront Bemmél en tevens van de Redactie.

Onze pastoor aan het woord.

Beste Jongens ! Als pastoor ben ik blij dat ons Katholiek Thuisfront het mooie plan heeft opgevat om voor onze Bemmelse jongens in Indië een apart tijdschriftje samen te stellen dat je regelmatig op de hoogte zal houden van alle gebeurtenissen en nieuwtjes uit onze parochie en ons dorp.

Ik twijfel er niet aan, dat jullie dat ook echt fijn vindt en iedere keer verlangend zult uitzien naar een volgend nummer. Want als je voor lange tijd van huis bent, ligt het voor de hand, dat de geboortegrond en de oude bekenden je nog meer interesseren, dan wanneer je daar dagelijks in leeft en mee omgaat.

Weest er van overtuigd beste jongens, dat voor ons het spreekwoord niet geldt: uit het oog, uit het hart. Heel de parochie leeft met je mee en heeft er graag wat voor over, wanneer het er om gaat iets te doen in het belang van de jongemannen in Indië die hun plicht voor het vaderland vervullen. En je weet zeker wel, dat er iedere Woensdagmorgen voor jullie een H. Mis wordt

gelezen en 's Zondags in het Lof een rozenhoedje wordt gebeden en dat daaraan door vele parochianen wordt deelgenomen.

En dan bidden we, dat je allemaal eens als flinke kerels behouden moogt terugkeren en dat je daar in Indië als flinke soldaten je plicht zult blijven doen en als overtuigde Katholieken van de daad een voorbeeld zult zijn, zo dat je moeder trots op je kan zijn.

Jongens, van harte Gods besten zegen en een stevige handdruk.

W. Mulder.

Pastoor.



Bemmelse vertegenwoordiging. Vlnr.: Piet Natrop, Jan van Dam, Jan Derks en Jo Verplak. Bron: boek 'Twee maal bevrijd'.

De Burgemeester spreekt.

Uit m'n jeugd kan ik me nog herinneren, dat de soldaten welke indertijd naar Indië werden uitgezonden om het Nederlandse gezag aldaar te bevestigen "kolonialen" werden genoemd. Het waren vrijwilligers en in het algemeen niet de beste staatsburgers. Hetgeen niet wegnam, dat ze zich doorgaans als echte vechtjassen ontpopten.

Wanneer zo'n koloniaal uit het dorp naar "de oost" was vertrokken, hoorde men in geen jaren iets van hem. Er was dus geen enkel contact tussen de Oostganger en de dorpsgemeenschap.

Hoe anders en mooier is dit thans.

Thans spreken we niet meer over kolonialen, doch over "onze jongens". En het intens medeleven van de bevolking met de politieke en staatkundige ontwikkeling in Indië is op de eerste plaats een gevolg van de wetenschap

dat het wel en wee van de jongens van deze ontwikkeling voor een groot deel afhankelijk zijn.

Er is een sterk meeleven met het leger in Indië, hetwelk een volksleger is geworden in de goede betekenis van het woord. We voelen het zo aan, dat de soldaten over zee nog een deel vormen van onze gemeenschap hier En wij vormen dan het "thuisfront".

Het is daarom zo verblijdend, dat het kath. Thuisfront in Bemmelse tracht het contact tussen de Bemmelse gemeenschap en de jongens in Indië zo nauw mogelijk te bewaren en hiervoor geen moeite en inspanning schuwt.

En zo is deze instelling er thans toe gekomen een maandblad uit te geven om nieuws en wetenswaardigheden uit het dorp over te brengen naar Insulinde. Ook min of meer officiële mededelingen zullen daarin plaats vinden en met vreugde constateer ik, dat de secretarie daarbij is ingeschakeld.

Ik moge de hoop uitspreken dat het pogen van de initiatiefnemers met succes zal worden bekroond. Op mijn steun zal steeds kunnen worden gerekend.

W. van Elk

Burgemeester van Bemmelse.

Op zien Bemmels.

'n paar weke geleje zette de vrouw en ik 's aoves aon de pap en toe kwam er nog 'n meneer van het thuisfrontien, die vertelde, da ze 'n krentje goenge uitgeve veur de Bemmelse jonges in Indië. Die meneer was zoveul as de baos van de krentje en ie kwam vraoge of ik er ok 'n stukske ien wou schrieve, "Mins, zeg ik, praot me der nie over, 'k he de buuk vol van de schrieverij, 'k zit soms hele dage papperasse vol te schrieve veur den opbouw, veer de distrebusie, veur de berohouwer, veur de belasting (da's nog 't slimste) en weet ik veul wa nog meer.

"Nou, dan zuj 't onderdehand. voel goed kunne" zei de meneer van 't thuisfront, "ge hoef alleen mar es af en toe aon de Bemmelse jonges ien Indië op zien bemmels te vertellen hoe de zaaken ien Bemmelse staon".

Nou toe bin ik er ien gevloge en nou zit ik ter mee! Mar 'k weet eiges nog veuls te goed, hoe ikke en de vrouw ien de evacuatiëtied ien Braobant zate uut te kieke naor neijs uut Bemmelse, en Indië is nog altied 'e endje wiejer as Braobant. "Ge kunt er wel korme, mar nie op du fiets", he'k Jan van Riemsdijk es heure zegge en die kon 't wete.

Zaoterdagaovond bij Theetje Schaop (daor kuj 'nog wel es wa heure) hadde ze 't nog druk over de toestand in Indië. "Ze hadde ienins deur motte zette "zeijen er veul, "dan was 't nou gebeurd en wasse de jonges al thuus. Over de veiligheidsraad wier ok nogal van de pruum gespeje en nie zo bar vriendelijk! Op 't lest kakelde alles deur mekaor en kon d'r gin mins wies mer nut worre. 'k Zeg, jonges, gellie kunne zat kakele, mar de kiepe motte de eiere legge. Toen 'k naor huus ging, he'k vijf segaore gekoch (meer kriej 'dur

nie, umda ze van de bon af zien!) en op de bon he'k mar 'n pekske pruumtebak gekoch.

Mar, zuj zegge, klets nou nie en schrief mar es, hoe 't er ien Bemmél zo bij steet. Nou, veur de boere nie zo bes! Barre dreuge zommer gehad, weinig gres ien de wei en midde in de zommer moste de beeste bijgevoejerd worde. Mit de melkerij is 't fout en de menister zal 'n paor cente bij de melkprijs motte doen. 'k Had't verleje week nog mit 'n contreleur over de slechte zommer veur de boere en toe zei tie "n boer en 'n zoeg hebbe nooit genoeg". Jawel zeg ik, en 'n heer en 'n beer willen altied meer. 'Toe waore we uutgepraot. Mit 't fruit geet 't nog wel efkes, al zien de prijze aon de veiling laeg. Toch klage de mins ien de stad, da 't fruit ien de winkels zo stinkend duur is en as 'k nog wel es de prijze bij Gerdje Peters ien 't durp bekiek, dan hebbe die minse groot geliek. Appels, waar de boer op de veiling 20 cente de kielo veur krieg koste ien de winkel 60 cent.

Mit de opbouw ien ons dorp geet 't ok nog nie al te vlot. Zoas ik da bekiek, zit em da ien de cente. De minse komme op te zwaore laste te zitten en de menister mot mar es 'n bietje vort make mit 'n betere regeling en laot ie dan medeen 'n bietje bij 't scaodebeukske doen, want 't is eallemaol eve duur waj aon mot schaffe.

Da we 'n neijje kapelaon hebbe gekrege, hej' zeker al geheurd. Ja, kapelaon Span is weg en de neije is nog nie bij ons aon huus gewest, mar zoas ze zegge mot 't 'n goeie mins zien.

Zaoterdagmiddag bin'k nog efkes op 't sportterrein aon de Remiese weze kieke. Doar wier gevoetbald en Betje (da's mien vrouw, 'n best wief, al moppert ze graag 'n bietje) zie: wa he gij nou bij da voetballe te make. Die voetballers lieke wel gek. Ze lope hard achter 'n bal aon en as ze um hebbe schuppe ze 'm wer weg. Ik he ze mar zo wies gelaote, mar 'k ging eigeluk nie zo zeer um da voetballe dan um te kieke naor 't touwtrekke en estafette-lopen tussen de buurten en vuural naor de ronde van Bemmél. Nou, de Plak het 't touwtrekke wer gewonne, daor wete ze nog ze nog wel aon 'n stukske spek te kommen! De durpsstraot won de estafette-loop, da mag wel opgeschreve worre, want ien 't durp lope ze anders nie zo hard.

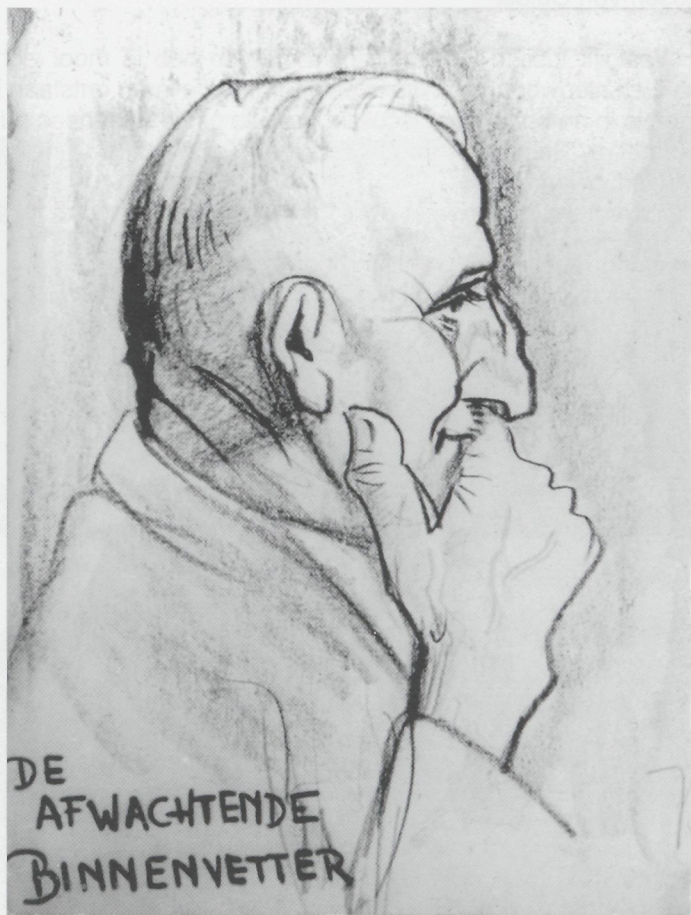
Stoffels uut de bouwcommissie het de ronde van Bemmél vuur de twide keer gewonne. Merakels, zoas dat jong liep!

En nou schei 'k er uut. We motte de rozekrans bidde, pap ete en dan naor bed'. Betje zei, ik most er nog mar bij schrieve da gellie gunder het rozekrans bidde ok nie motte vergete.

Tot de volgende keer jonges!
Grad-ome.

Karikaturen van bekende Bemmelingen (10)

Tekening: J. van Eijdsen, tekst: A. Wierink



Wim Bus

Een man, die kalm zijn boontjes dopt,
Zijn tegenstander heel vaak klopt.
"Een binnenvetter" – om kort te gaan –
Die moet nu draven op de baan.

Hij wacht altijd een hele poos,
Speelt accuraat, nooit roekeloos.
Hij steunt – of roffelt met zijn hand,
Aan vlug te spelen heeft hij 't land.

Toen en nu: De Essenpas

Maria Janssen-van Gelder

Vanaf de Waaldijk tussen Bemmel en Haalderen heb je mooi zicht op De Essenpas. Een nieuwbouwwijk die in de voorgaande jaren ontstaan is.

Dezer dagen is in de pers een discussie gaande of De Essenpas nu Haalderen of Bemmel is. Haalderen en De Essenpas zijn deel van de gemeente Bemmel, nu Lingewaard.

Al in 1402 wordt er gesproken over "den hof to Haalderen", de latere Essenpas. Haalderen dus!



Op de eerste foto uit 1996 zien we het gebied nog in gebruik als landbouwgrond. De enorme bomenrij omzoomde destijds de oude oprijlaan naar boerderij De Essenpas.

De tweede foto laat de voorbereidingen zien die getroffen werden voor de bouw van de wijk. De grote bomen zijn gekapt en daarvoor in de plaats kwam nieuwe aanplant. De oude oprijlaan kreeg een naam: Oude Kasteellaan. Ook de kastanjeboom die werd verplaatst is duidelijk te zien en op de voorgrond zien we nog enige, wat iele, boompjes.



De foto die dezer dagen gemaakt werd, laat een bewoonde, levendige wijk zien. De iele boompjes zijn al heel wat groter geworden. De bomen langs de Oude Kasteellaan doen het goed. Bijna weer een oprijlaan, zoals vroeger!



Met een klomp in de dijk

Jan Buurman.

Tijdens de interessante lezing die Ferdinand van Hemmen enige tijd geleden gaf over onze dijken, herinnerde ik mij ineens weer een verhaal dat mijn moeder in de loop der jaren diverse malen aan ons, haar kinderen, vertelde. Ik besprak het na afloop met Ferdinand en hij adviseerde me om het eens op te schrijven omdat het een aardig stukje geschiedenis is over de voortdurende strijd tegen het water.

Dreugmakerij

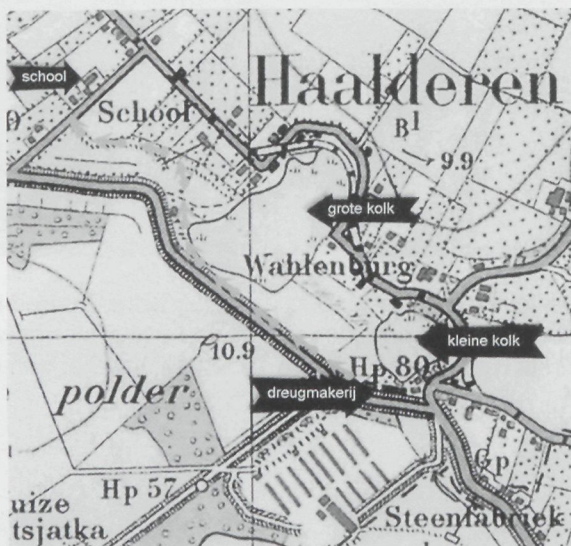
Tussen de dijk en de meest oostelijke kolk (de Kleine ofwel de Groene Kolk) in Haalderen stonden in vroeger jaren op de hoek bij de dijkoprit een aantal woningen. Voor een deel waren het particuliere huizen, waar onder andere schoenmaker Folbers woonde maar ook winkel/café Westenend was er gevestigd.

Bovendien stonden er twee blokken arbeiderswoningen. Een blok van drie met een rieten dak en een blok van vier met

een pannendak. Ze waren eigendom van de steenfabrieken die in de Haalderense polder stonden en werden uitsluitend bewoond door arbeiders die op de steenovens werkten. De huizen waarvan de muren nog met kalkspecie waren gemetseld en dus toch al niet al te stevig in elkaar zaten, werden eind 1944 door oorlogsgeweld vernield. Na de oorlog werden ze helemaal gesloopt waardoor er nu niets meer van te zien is.

De strook grond waarop deze twee woningblokken stonden, werd de Dreugmakerij genoemd. Misschien omdat in vroeger tijden de kolk tegen de dijk stond, en later deels werd 'dreug gemaakt'. De Dreugmakerij vormde met z'n zeven gezinnen in feite een kleine buurtschap.

In de vierde woning van het westelijke blok woonde mijn familie van moeders kant. Mijn moeder, Anneke Verhoeven (1917-2013), heeft er haar kinderjaren doorgebracht en bleef er wonen - voor zover ze niet elders in betrekking was - tot ze in 1939 trouwde met Frits Buurman.

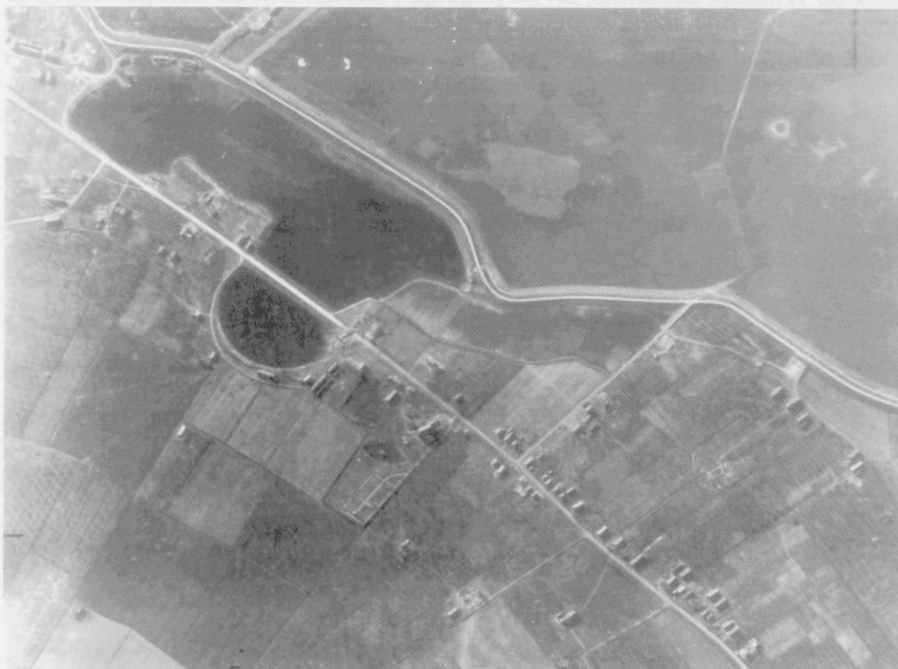


Klomp in de dijk

Het eigenlijke verhaal speelt zich af op een vroege ochtend in 1925. Mijn moeder die toen acht jaar oud was, ging samen met haar zus Paulien en een aantal buurtkinderen op weg naar school. Die was indertijd gevestigd in een gebouw aan de toenmalige Schoolstraat (nu Ambachtstraat) op de plaats waar nu pottenbakkerij 'Het Ambacht' staat. Het hele gezelschap liep zoals gewoonlijk langs de dijk en ze konden zien dat het Waalwater weer eens hoog tegen de dijk stond. Nog niet zo ver van huis zagen ze plotseling dat er behoorlijk wat water door de dijk sijpelde. Waarschijnlijk veroorzaakt door een oude mollengang. Spelenderwijs probeerden de kinderen om beurten of ze met hun klompen het water tegen konden houden. Dat mislukte natuurlijk, maar leverde wel natte voeten op.

Dam ter verstevinging

Op school aangekomen moesten ze aan de hoofdonderwijzer, meester Weideveld, uitleggen hoe zij aan die natte voeten waren gekomen. De leraar nam, wellicht denkend aan een eventuele dijkdoorbraak, het verhaal kennelijk erg serieus want hij besloot om onmiddellijk de verantwoordelijke instanties op de hoogte te stellen van de belevenis van de kinderen.



Luchtfoto van 15 maart 1945 van het gebied rond de kolken in Haalderen. Bron Afd. Speciale Collecties, Bibliotheek Landbouwuniversiteit, Wageningen.

Toen de hulpkrachten na korte tijd ter plaatse kwamen, bleek de uitspoeling van de dijk zo ernstig dat direct met zandzakken een versteviging werd aangebracht om op dat moment verder gevaar te voorkomen.

Later werd een definitieve versteviging gemaakt door middel van een dam van een paar meter hoog en breed, en toch zeker 50 meter lang. De dam, die ongetwijfeld nog ergens in archieven terug te vinden moet zijn, lag tegen de bestaande dijk ter hoogte van de Grote Kolk in Haalderen.

Op een luchtfoto van 15 maart 1945 is de situatie zichtbaar. Linksboven ligt de kolk die wordt doorsneden door de Van der Mondeweg tussen Haalderen en Gendt. Daar boven is de Waaldijk. In het midden, waar de dijk aan de Grote Kolk grenst, is dankzij het hoge water in de kolk, de uitstulping van de dam te zien. De dijk lijkt er iets breder dan elders.

Sinds de laatste dijkverhoging en -versteviging in 1995 maakt de dam deel uit van de nieuwe dijk en is niet meer afzonderlijk te onderscheiden.

Beloning

De melding die de kinderen uit de Dreugmakerij maakten over het water dat door de Waaldijk stroomde, en de pogingen om het met de klompen tegen te houden, werd overigens erg op prijs gesteld. Ze werden naderhand beloond met speelgoed, en met twee gulden vijftig om samen te delen!



De kinderen van de Dreugmakerij (uit ons Kringblad 2002, nr. 2). Staand 7^e van links is Anneke Verhoeven, de moeder van Jan Buurman.

Facebook

Charles Derksen.



Begin 2013 kreeg de Historische Kring van Marc de Man van "Lingewaardnieuws.nl" het verzoek om de pagina "Je bent een Bemmelaar als" te verzorgen op Facebook. Er zijn veel vergelijkbare plaatsen met een Facebook-pagina "Je bent een ... als".

De Historische Kring Bommel gebruikt deze webpagina om meer mensen te laten meegenieten van ons fotobeit en ze zo ook in contact te brengen met de Historische Kring Bommel.

Sinds april 2013 plaats ik twee keer per week een nieuwe "oude" foto met daaraan gekoppeld één of meerdere vragen om bezoekers te prikkelen en te laten reageren. Per foto hebben we nu zo'n 800 tot 1500 kijkers en gemiddeld ongeveer zo'n 20 reacties. Die komen zelfs vanaf St. Maarten (Nederlandse Antillen), Zwitserland, Duitsland en Engeland. Dat zijn natuurlijk allemaal oud-Bommelingen maar toch: we zijn internationaal!

Als voorbeeld een recent geplaatste foto (19 december 2013):

Goedemorgen geachte medehistorici. Hier is de nieuwe oude foto met de vraag: Wie is dit? (niet zo moeilijk deze keer, denk ik.)
gr. Charles.



Zie hier enkele reacties:

"Van Dinteren dacht ik."

"Ik zou zeggen ten Bras maar of het klopt ???"

"En mijn opa zou kunnen ??? Zou wel graag willen weten of hij het in zijn jonge jaren is geweest. Kamertje komt mij heeeel vaag voor."

"Geert Peters, en daarvoor zat schoenmaker Wim Maters in dat pand. Antoon heeft voor Wim Maters nog schoenen rondgebracht in Bommel."

"Aan de HiFi stereo installatie te zien, moet het

wel de oude heer Antoon van Dinteren zijn."

DE OPLOSSING: Na 1.373 "kijkers" en 36 reacties (!!!) kan ik jullie vertellen dat dit niet Ten Bras was, noch Gerard Peters, noch Frans van Dinteren. Het was de vader van Frans, Antoon van Dinteren in zijn schoenmakerij aan de Dorpsstraat, t.o. Van Appeldoorn. En natuurlijk was er eigenlijk maar weer een die het helemaal goed had, dhr. M.H. te H!! Op naar de volgende. gr. Charles.

De eerste foto van dit jaar levert meteen een record op voor wat betreft het aantal kijkers, nl. 2.332 met tevens 44 reacties. Een absoluut record tot nu toe, dat belooft wat voor de komende periode.

Voor diegene die nog niet op Facebook kijkt: ga naar onze website (www.historischekringbemmel.nl) en klik daar op de link "Je bent een Bemmelnaar als". Wees niet bang voor Facebook. De kreet "Dan kunnen ze alles van me zien" gaat niet op als je er zelf niks op zet. Meekijken kan altijd!

Nog meer foto's?

Jazeker. We kunnen altijd foto's, maar ook filmpjes van Bemmel, Haalderen en Ressen gebruiken. Vooral omdat we op Facebook nog heel lang door willen gaan en dat "kost" tenslotte twee foto's per week, dus 104 per jaar! Heeft u nog foto's, bel mij dan op 0481-463852. Ik haal de foto's bij u op en breng ze binnen enkele dagen weer terug. "Onze kinderen zullen ons dankbaar zijn!" Maar zelf hebben we er heel veel lol aan!

NOTARIS TE BEMMEL.

Te Bemmel is overleden de heer Stolk, sedertal van jaren notaris aldaar. De heer Stolk was niet katholiek. Met recht mag echter verwacht worden, dat thans een katholiek in zijn plaats zal worden benoemd. Immers, in het kanton Elst, waartoe Bemmel behoort en dat overwegend katholiek is, is van de 5 notarissen slechts één katholiek. De gemeente Bemmel zelve heeft 5726 inwoners, waarvan 5098 katholiek.

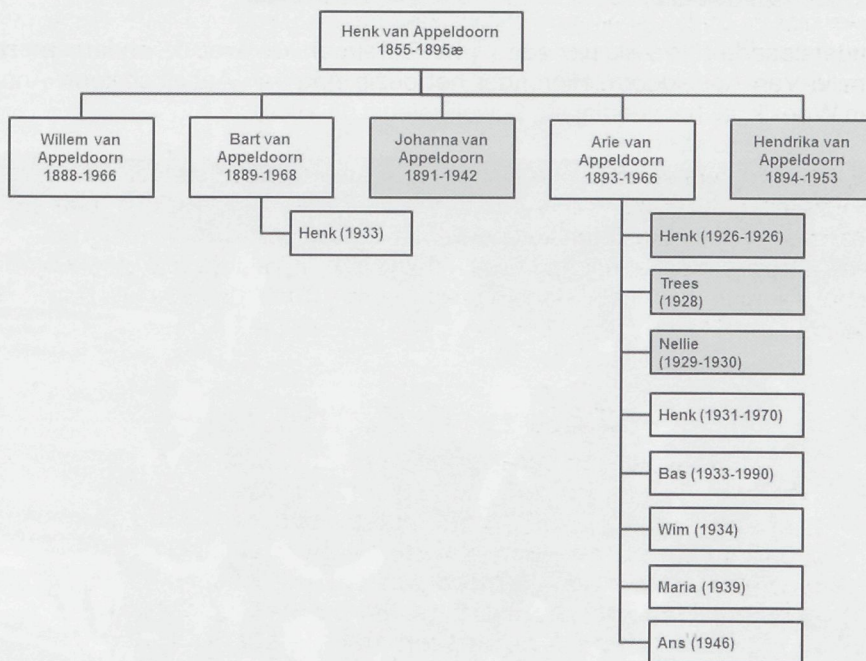
Ongetwijfeld zullen onder de sollicitanten katholieken gevonden worden, en dan brengt toch voorzeker de billijkheid mede, dat in een bijna geheel katholieke streek ook een katholiek notaris worde benoemd. (,Huisgezin")

Rectificatie 'Ondernemersfamilie Van Appeldoorn'

René Haegens.

In het artikel over de ondernemersfamilie Van Appeldoorn, dat in het vorige Kringblad verscheen, stonden enkele vervelende fouten die we willen rechtzetten.

- 1) In de (gedeeltelijke) stamboom van de familie Van Appeldoorn ontbraken de namen van de twee dochters van Henk sr., *Johanna* en *Hendrika* en van drie kinderen van Arie, nl. *Henk* (1926-1926), *Trees* (1928) en *Nellie* (1929-1930). Hieronder de aangevulde stamboom.



In deel 2 over de ondernemersfamilie Van Appeldoorn (zie elders in dit kringblad) staat, als aanvulling op de geschiedenis van de familie Van Appeldoorn, nog een uitgebreide kwartierstaat van 'stamvader' Henk van Appeldoorn.

- 2) Het bijschrift bij de foto op bladzijde 10 was onjuist. Naast Bas stond niet Henk Reijnen maar Henk van Appeldoorn. Hierbij nogmaals de foto maar nu met het goede bijschrift.



*Bas van Appeldoorn
(links) en Henk van
Appeldoorn.*

Onderstaande foto's sluiten aan bij het eerste artikel over de ondernemersfamilie Van Appeldoorn. Hieronder het gezin Arie van Appeldoorn en Anna van Woesik bij het veertigjarig huwelijksfeest in 1964.



De familie Van Appeldoorn. V.l.n.r. staand: Maria, Wim, Bas en Henk, zittend: Trees, Arie, Anna van Appeldoorn-van Woesik en Ans.

De winkel van Maria Gerritsen-van Appeldoorn aan de Klappenburgstraat.



Foto in de winter van 1966. Op de foto Maria en Bas, samen met Peter, hun oudste zoon.

Gevr. R.K. MEISJE in gezin
4 pers. A. v. Appeldoorn, Krui-
denler, Drogist, Bemmeler.

Uit De Gelderlander 24-7-1954..

Herenkoor r.-k. kerk midden jaren 30



Deze keer een foto uit het midden van de jaren dertig van de vorige eeuw van het herenkoor van de r.-k. kerk. De foto is genomen in de pastorietauin van landgoed de Poll.

Vlnr zittend: Theodorus (Dorus) Peren van de Fiool, Jan "Baas" Stoffels, pastoor Wim Grimmelt, Wim Gaertner, Daan Peters (getrouwd met Johanna Nas), kapelaan Eduard Schweigmann, Frans Derksen (van café het Centrum), Bernd Francissen.

Tweede rij: Bernje Gaertner, Gerard Derksen (molenaar), Sander Lintsen (de Suusociaal), Nol Gaertner (melkboer), Wim Bouwman ("de immer"), Gijs van Megen ("van de majoor"), Gerard Rikken, Piet van Beek (koster), Jan Peters getrouwd met Damen uit de Pas (?? slecht leesbaar).

Bovenste rij: Hentje van Engen, Theet Heijmen (tuinman van de pastoor), Piet Rikken, Wim Stoffels (de Grieze).

De foto is afkomstig van Albert Rikken en is afgedrukt op zogenaamd "broom"-papier en glinsterde erg. Hij kon niet goed gescand worden en is daardoor op een speciale manier gefotografeerd. Op achterzijde van de foto staan de namen in potlood, maar die waren moeilijk leesbaar en bij sommigen ontbreekt de voornaam. Maar Helgo Borgers, van wie we de foto kregen heeft met behulp van diverse mensen de namen toch boven tafel gekregen.

Adri Stuart

Voorouders van de Bemmelse familie Van Appeldoorn

Betsy Eimers.

In het Kringblad van september 2013 kon u reeds het een en ander lezen over de Bemmelse ondernemersfamilie Van Appeldoorn. Hierna volgt de kwartierstaat, d.w.z. een overzicht van alle voorouders van een persoon (de 'proband', in dit geval zijn dat de kinderen van Henk en Johanna), zowel in de mannelijke als in de vrouwelijke lijn. De personen zijn genummerd volgens het Kekulé-systeem: de proband nr. 1, zijn/haar vader nr. 2, de moeder krijgt nr. 3, grootvader van vaderskant nr. 4, grootmoeder nr. 5, grootouders van moeders kant nr. 6 en nr. 7, de overgrootouders nrs. 8 t/m 15, enzovoort.

De eerste Van Appeldoorn in Bemm:

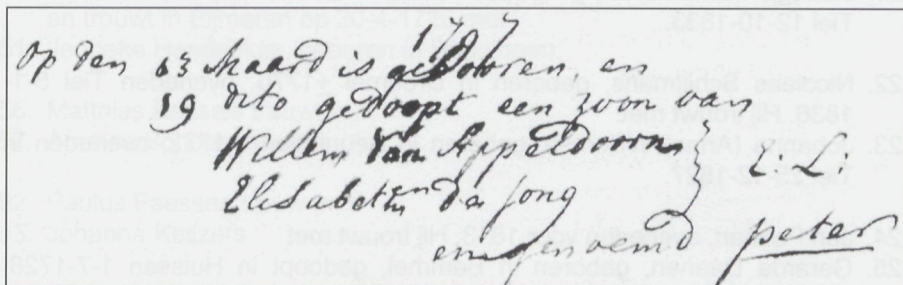
1. Kinderen uit het huwelijk van Henk en Johanna van Appeldoorn-Polman:
 - a. Wilhelmus (William) Albertus van Appeldoorn, geboren in Bemmél op 20-5-1888, overleden in Woodburn, Marion County, Oregon, USA september 1966. Emigreert in 1911 naar de VS, neemt de naam William Albert Appeldoorn aan en trouwt met Sarah D. Hell, geboren op 24-3-1897, overleden in Marion, Oregon, USA op 6-7-1993. Één van hun kinderen, Franklin "Tex" Appeldoorn werd een beroemde rodeo-ruiter.
 - b. Albertus (Bart) Hendrikus van Appeldoorn, geboren in Bemmél op 21-11-1889, overleden in 1968. Bart trouwt met Henriëtte Maria Baltussen, geboren in Elst op 23-9-1893.
 - c. Johanna Huberdina van Appeldoorn, geboren in Bemmél op 9-4-1891, overleden in Horst op 12-12-1942. Ze trouwt in Bemmél op 24-4-1917 met Arnoldus Verbruggen, hoefsmid, geboren in Haarlem ±1894.
 - d. Arnoldus (Arie) Petrus van Appeldoorn, geboren in Bemmél op 19-4-1893, overleden in Bemmél op 31-1-1966. Arie trouwt in 1924 met Johanna Petronella van Woesik, geboren in Nijmegen op 27-8-1897 en overleden te Bemmél op 31-3-1985.
 - e. Hendrika van Appeldoorn, geboren in Bemmél op 30-10-1894, overleden in Bemmél op 12-02-1953. Ze trouwt in Bemmél op 6-5-1919 met Johannes Reijnen, geboren in Elst op 3-8-1890 en overleden in Bemmél op 28-7-1970.
2. Hendricus (Henk) van Appeldoorn, geboren in Buurmalsen op 23-3-1855, overleed in Bemmél op 4-7-1895. Hij trouwde in Bemmél op 4-5-1885 met
3. Johanna Hubertina Polman, geboren in Bemmél op 18-2-1861 en ze overleed in Bemmél op 14-12-1927.

Ouders van Hendricus van Appeldoorn en Johanna Hubertina Polman:

4. Willem van Appeldoorn, boerenknecht, geboren in Buurmalsen op 26-2-1823, overleed in Utrecht op 22-3-1866. Hij trouwt in Buurmalsen op 7-3-1851 met
5. Jantje van Heumen, geboren in Tiel op 27-1-1824. Ze overleed in Buurmalsen op 23-3-1876.
6. Albertus Polman, tabaksplanter, gedoopt in Bemmelen op 7-8-1801, overleden in Bemmelen op 15-7-1882. Hij trouwt in Venlo 22-2-1841 met
7. Johanna van Kessel, dienstmeid, geboren in Venlo op 20-4-1817, overleden in Bemmelen op 7-2-1895.

Grootouders:

8. Peter van Appeldoorn, landman, geboren in Opijnen 13-3-1797, gedoopt Opijnen 19-3-1797, overleden in Buurmalsen op 5-8-1854. Hij trouwt in Buurmalsen op 17-11-1819 met
9. Metje Roelofse, geboren in Buurmalsen ca. 1800, overleden in Buurmalsen op 13-1-1865.



Op den 13 Maart is geboren, en
19 dito gedoopt een zoon van
Willem van Appeldoorn } L: Li:
Elisabeth de Jong
en genoemd Peter

Doopinschrijving in het doopboek van de NH- kerk in Opijnen (Gelders Archief) van Peter van Appeldoorn 13 maart 1797, zoon van Willem van Appeldoorn en Elisabeth de Jongh.

10. Gerrit van Heumen, gedoopt Tiel 15-3-1798, overleden in Tiel op 15-5-1838. Hij trouwt in Tiel op 14-2-1824 met
11. Maria Wilhelmina Schiltmans, gedoopt in Tiel op 18-3-1798, overleden in Tiel op 4-12-1876. Na het overlijden van Gerrit trouwt Maria Wilhelmina met Aart Verbeek.
12. Gaugericus (Geurt) Polman, geboren te Bemmelen, gedoopt in Huissen ±1769, overleden in Bemmelen op 20-8-1862. Hij trouwt in Huissen op 3-5-1790 met
13. Petronilla Smidt (Smits) geboren in Gendt, gedoopt in Hulhuizen op 5-2-1766, overleden in Bemmelen op 9-11-1847.

14. Michiel Kessels, hovenier, gedoopt in Vlodrop op 6-6-1778, overleden in Venlo op 25-1-1854. Hij trouwt met
15. Hendrina Janssen, geboren in Venlo op 3-8-1782, overleden in Venlo op 29-6-1855.

Overgrootouders:

16. Willem van Appeldooren, gedoopt in Opijnen 15-5-1757, overleden in Est en Opijnen 16-12-1824. Hij trouwt Waardenburg 13-9-1789 met
17. Elisabeth de Jongh, geboren in Waardenburg ±1765, overleden in Opijnen op 18-01-1801.
18. Cornelis Roelofs, geboren ±1765, overleden in Buurmalsen 12-1-1832. Hij trouwt met
19. Teuntien van Eck gedoopt in Buurmalsen 29-9-1750, overleden in Buurmalsen 3-12-1827.
20. Evert van Heumen, gedoopt in Tiel 8-4-1763, overleden in Tiel 26-4-1838. Hij trouwt met
21. Jannigje van Duuren, gedoopt in Beusichem 23-10-1763, overleden in Tiel 12-10-1833.
22. Nicolaas Schiltmans, geboren in Dreumel ±1770, overleden Tiel 5-1-1836. Hij trouwt met:
23. Johanna (Anna) Willemse, geboren in Beuningen, ±1772, overleden in Tiel 25-12-1827.
24. Jan Polman, overleden voor 1813. Hij trouwt met
25. Gerarda Daanen, geboren in Bemmelen, gedoopt in Huissen 1-7-1728, overleden in Bemmelen 6-8-1813.
26. Jan Smidt. Gaat in ondertrouw in Gendt op 12-4-1765 en trouwt in Hulhuizen op 5-5-1765 met
27. Elisabeth Dercksen, weduwe van Peter Dercksen.
28. Goswinus Kessels, gedoopt in Swalmen 31-1-1730, weduwnaar van Joanna Slabbers. Hij trouwt in Roermond 16-5-1769 met
29. Anna Gertrudis Bergh.
30. Joannes Janssen, overleden voor 1827. Hij trouwt in Venlo 26-4-1780 met
31. Helena Faessen, geboren in Maasbree ±1750, overleden in Venlo 26-8-1827.

Betovergrootouders:

- 32. Willem Willems van Appeldooren, gedoopt in Opijnen op 7-5-1713, begraven in Opijnen op 17-1-1792. Hij trouwt in Opijnen 30-12-1742 met
- 33. Jenneke Arijse Vermaerten, gedoopt in Opijnen 24-1-1723.

- 34. Gijsbert Arijse van Eck. Hij trouwt in Avezaath op 3-3-1737 met
- 35. Gerrittien Gijsbers van Meteren, gedoopt in Tricht op 29-9-1709.

- 36. Cornelis Evertsz van Heumen. Hij trouwt in Tiel op 15-10-1763 met
- 37. Aeldertje Geysbertsd van Son, gedoopt in Tiel op 10-11-1733.

- 38. Gijsbert van Duren, begraven in Beusichem op 11-4-1808. Hij trouwt met
- 39. Annigje Stam, overleden in Zoelmond.

- 44. Joannes Wilhelmse Schiltman, gedoopt in Wamel op 27-11-1725. Hij trouwt in Wamel en Dreumel op 1-7-1753 met
- 45. Joanna Tunisse Criel.

- 50. Willem Gerritse Daene, geboren in Elst. Hij woont vanaf 1726 in Bemmelen en trouwt in Eijmeren op 20-4-1726 met
- 51. Jenneke Hendrickse, geboren in Beuningen.

- 56. Matthias Kessels trouwt met
- 57. Arnolda Schoelmeesters

- 62. Paulus Faessen trouw met
- 63. Johanna Keijzers

- 64. Willem Jansen van Appeldoren, geboren in 1686, gedoopt in Est en Opijnen 6-6-1686. Hij trouwt in Waardenburg 1727 met
- 65. Stijntje (Christina) van Weelde, geboren ca. 1689.

Oudouders:

- 128. Jan Arisz(oon).

Bronnen:

www.allelimburgers.nl,
www.familysearch.org,
www.findagrave.com,
www.geldersarchief.nl,
www.genealogieonline.nl,
www.genver.nl,
www.regionaalarchiefrivierenland.nl,
www.stamboomzoeker.nl en www.wiewaswie.nl.

Ondernemersfamilie Van Appeldoorn

René Haegens

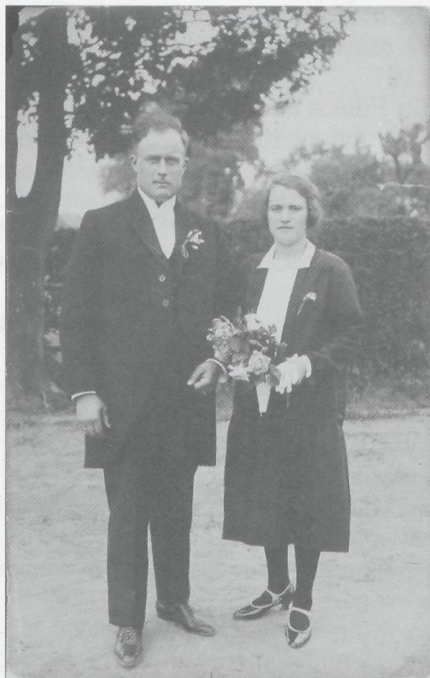
Het verhaal van de Van Appeldoorns in Bemmelen begint eind 19^e eeuw. Dan arriveert Hendricus (Henk) van Appeldoorn (1855-1895) en vestigt zich aan het Oude Kerkhof, tegenover het kerkje. Hij is oorspronkelijk afkomstig uit het West-Betuwsche plaatsje Buurmalsen en gaat in zijn nieuwe woonplaats aan de slag als koetsier bij de Arend aan de dijk, waar hij per rit wordt ingehuurd. In 1885 trouwt hij met de Bemmelse Johanna Hubertina Polman (1861-1927). Het echtpaar krijgt twee dochters en drie zoons. Het zijn de drie zonen Willem, Albertus (Bart) en Arnoldus (Arie) die - opgevolgd door hun kinderen en kleinkinderen - een belangrijke rol zullen spelen als ondernemers in Bemmelen.

In de vorige editie van het Kringblad schreven we over Willem en Arie (en hun nazaten), in dit nummer besteden we aandacht aan Bart en zijn opvolgers.

Naar de Assenburg

Toen Henk van Appeldoorn al op 40-jarige leeftijd in 1895 overleed, bleef zijn vrouw Johanna alleen achter met de vijf nog jonge kinderen. Om toch aan de kost te komen begon ze aan huis een winkeltje waarin ze van alles verkocht: snoep, maar ook petroleum en heet water.

Oudste zoon Bart zou uiteindelijk deze winkel overnemen, maar voor het zo ver was hield hij zich met andere zaken bezig. Zo deed hij een tijd in verzekeringen, hij loste schepen met turf die aankwamen bij de Sprokkelenburg en hij werkte een tijdlang bij de trammaatschappij op de afdeling expeditie. In 1925 trouwde hij met Henriëtte Baltussen uit Elst.



*Albertus Hendrikus (Bart) van Appeldoorn
en Henriëtte Baltussen.*

De winkel die hij van zijn moeder over had genomen, was echter niet meer bij het oude kerkje gevestigd. Bart verhuisde naar de Assenburg, een pand op de hoek van de Dorpsstraat en de Loostraat waar nu de Rabobank is. De winkel kwam in het rechter deel, in het linker deel zat slager Smulders, later slager Janssen.



Links het dubbel woon-winkelhuis in de Dorpsstraat. Links slager Smulders, rechts Van Appeldoorn.

Het assortiment was bijzonder uitgebreid. Als er aan iets wat te verdienen was, kwam het in de collectie. Men zei in Bemmelen niet toevallig: 'Ga maar naar Van Appeldoorn, want die zal het wel hebben. En als hij het niet heeft, kan hij het wel krijgen.'

Naast kruidenierswaren verkocht Bart ook speelgoed, breiwol en inmaakflessen. In de lente zorgde hij ervoor dat er een vaatje nieuwe haring in de zaak stond, en bij feestelijke gelegenheden had hij gebak in de verkoop dat hij door de Betuwsche Dienst bij een bakker in Nijmegen liet ophalen. Geleidelijk aan kwamen er ook steeds meer drogisterijartikelen in zijn winkel te liggen.

Kruidenier en drogist

In de Tweede Wereldoorlog werd de Assenburg vernield door oorlogsgeweld. Maar gelukkig had Bart iets achter de hand. Toen hij eind jaren 30 te horen

had gekregen dat zijn pand op den duur zou moeten wijken voor de uitbreiding van het ziekenhuis, had hij grond gekocht van Frans Derksen. Het betrof een gedeelte van een perceel dat oorspronkelijk toebehoorde aan boerderij Sanders Hof; op het linker deel bouwde Derksen zelf een café (waar zich nu huisnummer 41 bevindt), het rechter deel was voor Van Appeldoorn.

In 1945 moest Bart echter nog korte tijd genoegen nemen met een klein noodwinkeltje op het Liduina-terrein. Hij had daartoe de oude serre van café Derksen opgekocht en liet timmerman Polman er een muur omheen bouwen. Het was niet alleen een goedkope, maar ook een praktische oplossing zo vlak na de oorlog toen er nog weinig bouwmaterialen voor handen waren.



De noodwinkel van Bart van Appeldoorn.

Twee jaar later kon Bart de nieuwbouw betrekken, op nummer 45 waar Van Appeldoorn nu nog steeds de winkel heeft. Op de plaats waar nu de ingang zit, was toentertijd een portiek met een deur naar links (de drogisterij) en een rechtdoor (de kruidenierswinkel). De aparte ingangen waren een wettelijk voorschrift.



De winkel van Van Appeldoorn in de Dorpsstraat, vanaf 1946.



Foto genomen bij de opening van de kruidenierswinkel in het huidige pand aan de Dorpsstraat in 1949 of 1950. V.l.n.r.: Bart van Appeldoorn, Henriëtte van Appeldoorn-Baltussen, winkelbediende (naam onbekend), Henk van Appeldoorn.

Bij de verhuizing van de winkel naar het nieuwe pand werd het brede assortiment wat ingekrompen. Maar in de drogisterij kon je even goed terecht voor bijvoorbeeld kalk en verf. Terwijl je in de kruidenierswinkel ook schrijfwaren, speelgoed, hengelsportartikelen en naaiartikelen kon kopen. Dat laatste artikel was overigens geen toeval. Barts vrouw Henriëtte werkte niet alleen mee in de winkel, maar deed ook allerhande naaiwerk voor de klanten. Ze had in vroeger jaren al de nodige ervaring opgedaan bij een bekende coupeuse in Velp.



Trouwfoto van Henk van Appeldoorn en Dora Meereboer.

Grote verbouwing

Bart en Henriëtte hadden één zoon: Henk. Die werkte, zoals dat toen eigenlijk vanzelfsprekend was, van jongs af aan mee in de winkel. Hij trouwde in 1956 met Dora Meereboer uit Arnhem. Dora werkte mee in de zaak en begon aan iets heel nieuws: een schoonheidssalon. Ze kreeg in de winkel steeds vragen van klanten over cosmetica en besloot om in Nijmegen de cursus schoonheidsspecialiste te volgen. In 1965 behaalde ze als een der eersten in Nederland het diploma en begon boven, op een vroeger slaapkamertje, haar eigen salon.

Heel lang heeft ze echter niet in die kleine ruimte hoeven te werken, want in 1968 kreeg ze bij de grote verbouwing van het pand een aparte salon.



Henk van Appeldoorn in de Dorpsstraat. Links achter Henk de Brugdijk en het huis rechts café Bouwman.

Enkele jaren eerder had Henk al besloten om te stoppen met de kruidenierswinkel. Die activiteit was erg arbeidsintensief, en daarmee eigenlijk te duur. Er ging bijvoorbeeld erg veel tijd zitten in het bezorgen van boodschappen bij de mensen thuis. Hij sloot de kruidenierswinkel en legde zich voortaan enkel toe op de drogisterij. Bij de grote verbouwing die in 1968 volgde, werd de hele benedenverdieping één winkel. Henk en zijn vrouw die

de klanten voortaan met z'n tweeën bedienden, verhuisden hun eigen woon-gedeelte naar de eerste verdieping.

Het assortiment was overigens nog steeds behoorlijk uitgebreid: behalve drogisterijartikelen kon je er ook terecht voor papierwaren, (school)boeken, spellen, sportartikelen en luxe porselein.

DA-Bruna Van Appeldoorn

Henk en Dora kregen drie kinderen: Wilma, Henriëtte en Albert. Wilma ging meewerken in de schoonheidssalon, terwijl Albert geleidelijk de algemene leiding overnam van zijn vader.

In 1998 volgde weer een grote verandering: het postkantoor (later PostNL en ING) dat eerder in het buurpand was ondergebracht, werd in de zaak opgenomen. Tevens trad Van Appeldoorn vanaf dat moment op als franchiser voor Bruna, een leidende onderneming op gebied van boeken, tijdschriften, papier- en schrijfwaren, dagbladen, wenskaarten en multimedia-producten. Met name het postkantoor bracht meer inloop met zich mee, en dus meer omzet in de rest van de winkel. Eind augustus 2013 zijn overigens de post- en bankzaken weer verhuisd naar elders.

Een andere activiteit die Albert ondernam was de jaarlijkse expositie van kerststallen in de benedenverdieping. Het trekt tegen kerst veel mensen die van heinde en verre naar de grote collectie beelden en stallen komen kijken. Ook via www.kerststallen.com

Het aantal personeelsleden nam sterk toe. Albert en zijn levenspartner Alex Rietberg werkten medio 2013 met 13 mensen (inclusief de parttimers). Vaste kracht, die al sinds de opbouwfase bij de familie Van Appeldoorn in dienst is, is Gerda Derksen-Groen. Zij werkt er nog steeds enkele dagen in de week. Een andere bekende fulltime medewerker is Arno Meijer die al meer dan 30 jaar in de winkel staat.

Verder specialiseren

Vader Henk van Appeldoorn kan zijn zaak nog niet helemaal loslaten. Hoewel hij niet meer actief in de winkel helpt, verricht hij wel allerlei administratieve werkzaamheden. Op de vraag aan hem of zo'n lokale winkel het kan blijven opnemen tegen grote winkelbedrijven, is hij heel stellig. "Als je meegaat met je tijd en buitengewoon alert blijft op de behoeften en verwachtingen van je klanten, blijven er uitstekende mogelijkheden. Zo zijn we enkele jaren geleden succesvol begonnen met de verkoop van brillen. Die collectie wordt dit jaar verdubbeld. Met het oog op het toenemende aantal ouderen, gaan we ons voorts meer toeleggen op de verkoop van handige hulpmiddelen, bandages en reformproducten.

Als we ons op deze manieren blijven specialiseren, blijft DA-Bruna Van Appeldoorn ook na de 118 jaar dat we nu bestaan - in de vierde generatie Van Appeldoorns - een springlevende zaak in Bemmelen."

Straatnamen in Haalderen: Kolkweg

Maria Janssen-van Gelder.

De verbindingsweg tussen Bemmelen en Gendt heet in Haalderen de Van der Mondeweg. Een deel van deze weg ligt dwars door het water. Vroeger vormden deze wateren samen een grote kolk. Iets verderop in de richting Gendt ligt nog een kleinere plas.



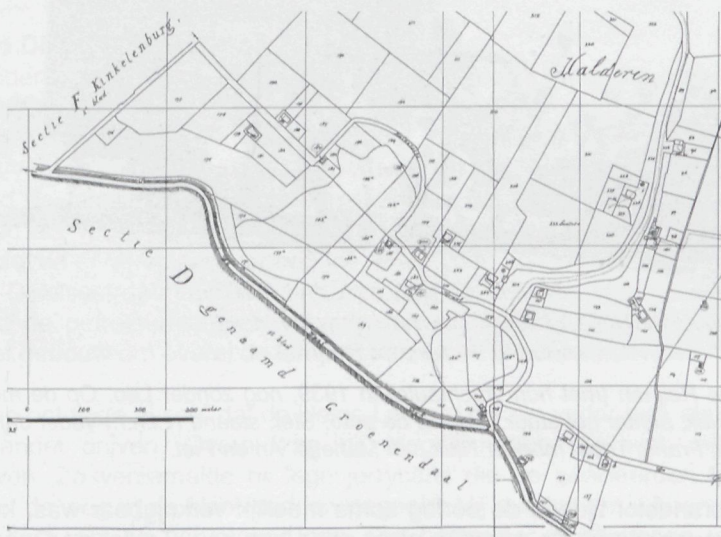
*Luchtfoto van de
weg door de grote
kolk in Haalderen.*

De kolken ontstonden door een dijkdoorbraak in 1784. De oude dijk in de oorspronkelijke vorm herstellen was niet mogelijk; de kolken waren wel tot 15 meter diep. Een nieuwe dijk werd in de uiterwaarden om de kolken heen gelegd en landinwaarts kwam er een weg rond een gedeelte van het water.

De verpondingskaart van 1810 laat zien hoe er om de kolk heen een weg is gelegd.



Op een kadasterkaart uit 1832 heette het de Haldersche Straat maar wij kennen het als Kolkweg. De straat begint aan de huidige Van der Mondeweg, loopt rond het water en sluit weer aan op de Van der Mondeweg. Deze weg is hier pas na de Tweede Wereldoorlog aangelegd.



Leo Reijnen: paardenman en handelaar

René Haegens.

Bemmel staat al langer bekend als een echt paardendorp. Niet alleen door de jaarlijkse paardenmarkt met kortebaandraverij, maar ook door de vele maneges en paardenfokkerijen. Bovendien bestaat er al sinds 1902 een ruitersportvereniging met een groot ledenbestand.

Bekendste naam in Bemmel is uiteraard Wim Nas die landelijke bekendheid genoot met Stoeterij Buitenzorg. Maar een andere bekende in de paardenwereld van Bemmel en omstreken is Leo Reijnen, een paardenman bij uitstek die zich zijn hele leven bezighield met handel, fokkerij, dressuur en instructie.

Bodedienst

Leo werd in 1939 geboren aan de Grote Molenstraat in Elst. Hij was het 13e (en jongste) kind van Jan Reijnen en Riek van Appeldoorn. Vader Jan had een 'bodedienst', een transportbedrijf, waar aanvankelijk de paarden zorgden voor trekkracht. In de jaren 30 werd die taak overgenomen door de vrachtauto. Een jaar voor de oorlog uitbrak, ging hij samenwerken met Arie van Appeldoorn uit Bemmel. Daarmee was Jan Reijnen, samen met zijn zoons Jan en Henk, medegrondlegger van de latere Betuwsche Dienst.



De familie Reijnen (met hun vrachtauto) in 1939, nog zonder Leo. Op de motorkap: Piet en Riek, achter het stuur: Jos, op de auto: Stef, staand (v.l.n.r.) vader Jan, Henk, Jan, Wim, Frans, Toos, moeder Riek met Marietje, An en Piet.

Omdat brandstof tijdens de oorlog soms moeilijk verkrijgbaar was, kwamen bij het transporteren de paarden weer goed van pas. Totdat de Duitsers de

paarden gingen vorderen. Jan wist echter zijn twee dieren te behouden: één verstopte hij, voor het andere 'regelde' hij een ontheffing. Daartoe maakte hij gebruik van een oud, mager paard van zijn buurman. Hoewel de buurman met dit paard al eerder een bewijs had gekregen dat het dier niet ingevorderd zou worden, ging Jan er nogmaals mee naar de keuring. Niemand ontdekte dat het om hetzelfde dier ging en hij kreeg inderdaad de ontheffing, die hij vervolgens gebruikte voor zijn eigen paard.

Evacuatie naar Brabant

De oorlog bracht ingrijpende veranderingen mee voor de familie. Eind 1944 moesten ze evacueren. De hele familie Reijnen trok, samen met een aantal buurtmensen, richting Herveld. Een gezelschap van in totaal 34 personen. Voor het transport hadden ze twee (tot dan toe goed verstopte) wagens en drie paarden ter beschikking. Jan had daarbij nog het grootste geluk van de wereld: vlak nadat hij de paarden had opgehaald, kwam er een aantal granaten op de stal terecht. De hele groep stak met een platte schuit de Waal over en kwam in Beuningen terecht. Daar raakte kleine Leo zijn geitje kwijt. Toen hij op zoek ging, bleek dat de Engelsen het dier beschuit met whisky hadden gevoerd. Bij de familie Vermeulen in Beuningen werden ze goed opgevangen en beschikten ze zelfs over een eigen keuken die was ingericht in een verlaten kippenhok.

Van Beuningen trok de familie naar Philips in Eindhoven. Het enige dat Leo zich nog herinnert van dat verblijf is het gele luizenpoeder dat iedereen rijkelijk over zich heen gestrooid kreeg. Uiteindelijk kwam Jan Reijnen met zijn gezin in Handel terecht waar ze de rest van de evacuatietijd doorbrachten.

Naar de Dikelsestraat

Toen iedereen na de bevrijding weer naar huis mocht, ging Jan op bezoek bij de Bemmelse burgemeester Van Elk. Hij vertelde daar dat hij de beschikking had over paarden, wagens en een stel jongens die wellicht goed werk konden verrichten in de verwoeste Betuwe. De burgemeester ging daarop in en bood de familie Reijnen de leegstaande boerderij van Broekman op de Plak aan als voorlopig onderdak. Ze knapten het gebouw zo goed mogelijk op en bleven er vervolgens wonen tot 1948. Toen was hun nieuwe huis klaar aan de Dikelsestraat. Leo herinnert zich nog de sensatie van het elektrische licht dat de petroleumlampen verving: telkens maakte hij weer een rondje door het gebouw om overal de lampen aan en uit te schakelen.

Iedereen ontdekte al snel dat de kleine Leo erg op zijn vader leek als het ging over handel drijven. Overal zag hij mogelijkheden om wat zakgeld te verwerven. Zo verzamelde hij lege jerrycans die de geallieerden langs de kant van de weg in de sloot hadden gegooid. Hij maakte ze schoon met wat olie en verkocht ze vervolgens aan een handelaar in Nijmegen voor tien

gulden. Een andere activiteit was het mesten van konijnen. Hij kocht de dieren voor drie kwartjes, voerde ze goed en verkocht ze met de nodige winst tegen kerst op de Korenmarkt in Arnhem.



Boerderij De Gouden Appel, Dikelsestraat.

Tijdens zijn lagere schooljaren begon Leo ook al met de handel in paarden. Hij kwam in contact met Wim Nas die shetlanders importeerde. Nas wilde op een zeker moment uitproberen of boeren misschien geïnteresseerd waren in de wat grotere Welsh pony's. Toen dat niet zo best wilde lopen en verschillende mensen van hun dieren af wilden, kocht Leo ze op voor een habbekrats en verkocht ze met zachte winst, onder meer op de Bemmelse ponymarkt.

Paardrijden leerde hij bij de Bemmelse rijvereniging. Hij denkt nog met veel genoegen terug aan de lessen van instructeur Harrie Hermsen.



Leo Reijnen in 1950.

Paarden in de hoofdrol

Zijn echtgenote vond Leo (uiteraard) in de wereld van de paardenliefhebbers. In 1961 zag hij in het federatiebladje een foto staan van deelnemers aan een jeugdkamp. Omdat één meisje hem daarin opviel, bewaarde hij de betreffende bladzijde. Toen hij haar een tijd later in werkelijkheid tegenkwam, bleek ze precies de vrouw die hij zocht. Nadeel was dat Nel Zevenbergen helemaal in Abbenbroek (op Voorne-Putten) woonde. Ze besloten in 1970 te trouwen en gingen wonen in het ouderlijk huis; vader Jan en een zus van Leo verhuisden naar de bovenverdieping van de boerderij.



Leo (links) met vader aan het zaaien.

De eerste jaren vormden de melkkoeien hun hoofdmiddel van bestaan, samen met de handel in paarden en schapen. Toen de A15 werd aangelegd, stopte Leo helemaal met de koeien en gingen de paarden de hoofdrol spelen. Daarbij werd ook het fokken een belangrijke activiteit. Bijna alles deed hij met zijn vrouw samen. Zo gingen ze samen tweewekelijks naar de paardenmarkt in Den Bosch, en gingen ze samen instructie- en rijles geven. De weekends waren gereserveerd voor de deelname aan paardenconcoursen door het hele land. De omvangrijke kast met trofeeën in de huiskamer toont aan dat het de nodige successen opleverde.

Uit die tijd stamt ook de briefkaart die Leo kreeg van een leerlinge uit Silvolde. Zij had gelezen dat Leo, samen met paard Richard, een buitengewoon goed concours had gereden. Omdat ze niet wist waar ze haar gelukwensen naar toe moest sturen, adresseerde ze: 'Paard Richard Reijnen, Bemmelt'. De kaart kwam aan.



Nel Reijnen-Zevenbergen in 1971 op concours in Bommel.

Leo en Nel doen het nu wat kalmer aan. Ze houden – overigens nog steeds zonder hulp van buiten – nog allerhande vee, zoals schapen, paarden en koeien. Leo heeft, omdat het toch wat moeilijker gaat, wel een shovel aangeschaft om de stallen uit te mesten. Helemaal ermee ophouden en de dieren verkopen, is absoluut geen optie: 'Eer ik hier stop, moet het toch wel héél kritiek worden met mij!'

Internet wetenswaardigheden

Adri Stuart.

Bajonetten en Musketten Arnhem 1813

In november 1813 zijn in het Gelderse veel gevechten gevoerd om de Fransen huiswaarts te sturen. De Arnhemse Historische Vereniging Prodesse Conamur heeft een documentaire laten maken over de bevrijding van Arnhem, Rheden en Doesburg. Die is ook bedoeld om in het onderwijs te gaan gebruiken.

Zie <http://vimeo.com/73699106>

Toeristische tijdmachine

Geschiedenis24 heeft een tijdmachine gebouwd, waarmee je op internet reisjes kan maken door de vorige eeuw. Op Google Maps is een historische

routekaart van Nederland gemaakt met unieke filmbeelden van Nederlandse steden en dorpen - grotendeels van vóór de Tweede Wereldoorlog. Inmiddels zijn meer dan honderd historische uitstapjes beschikbaar: van de Grachten-gordel en Marken in 1899, via Alkmaar in 1916 naar een vliegtocht over de Afsluitdijk van 1932. Deze historische landkaart wordt nog steeds aangevuld met opnames uit eigen land.

Uit onze streek is een documentaire uit 1920 te zien uit Elst. De film toont de kersenpluk in Elst en een ritje in de auto door Elst.

Zie <http://www.geschiedenis24.nl/histomap/toeristische-tijdmachine.html>

Persoonlijke brieven uit 17^e en 18^e eeuw online

Het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) heeft ruim duizend persoonlijke brieven van 'gewone' Nederlanders uit de 17^e en 18^e eeuw op internet gezet. De brieven komen uit het Britse nationaal archief en zijn afkomstig van gekaapte Nederlandse schepen uit die tijd. Het is correspondentie tussen Nederlanders uit alle lagen van de bevolking en hun familie, vrienden en kennissen in het buitenland. Wat opvalt is dat heel veel verschillende spellingsvormen voorkomen in deze brieven omdat de woorden vaak werden gespeld zoals ze werden uitgesproken.

Zie <http://www.brievenalsbuit.nl>

Website Historische Kring Bemmelen vernieuwd

Adri Stuart.

Met ingang van 2014 is de website van de Historische Kring Bemmelen vernieuwd. De vorige versie draaide al sinds 2007 en het bijwerken was specialistisch en nam veel tijd in beslag. In de huidige opzet is het onderhoud gemakkelijker geworden en we hebben Tom de Winther en Fred Derksen bereid gevonden om het bijhouden van de nieuwe website voor hun rekening te nemen.

De onderwerpen die op de website staan zijn nu nog in grote lijnen hetzelfde gebleven, maar de komende tijd gaat daar veranderingen in komen. Naast het actualiseren van de inhoud zullen ook nieuwe onderdelen toegevoegd worden en wordt de website interactief. Dat betekent bijvoorbeeld dat er formulieren op komen te staan om lid te kunnen worden, boeken te bestellen en/of dat u een reactie kunt plaatsen.

Neem alvast een kijkje op de nieuwe website en laat weten wat u er van vindt. Het adres blijft: www.historischekringbemmelen.nl. Per onderwerp kunt u een reactie geven door op de link "Een reactie plaatsen" te klikken.

Thema-avond "Van Schaakbord tot Stamboom"

Gijs Bouwman.

Op dinsdag 24 september 2013 was Willem Rasing uit Gendt als inleider te gast bij de kring met een lezing over genealogie, stamboomonderzoek. De titel van zijn lezing luidde: "Van Schaakbord naar Stamboom".

Willem Rasing verricht al ruim 25 jaar genealogisch onderzoek in de breedste zin van het woord. Willem Rasing is lid van de Historische Kring Gente, waarvan hij sinds 1 september 2013 ook voorzitter is.



Voor de ca 30 leden was het een leerzame en vermakelijke avond.

Naast een inleiding in de genealogie waarin diverse begrippen besproken werden, heeft Willem uit de doeken gedaan wat een schaakbord met stamboomonderzoek te maken heeft.

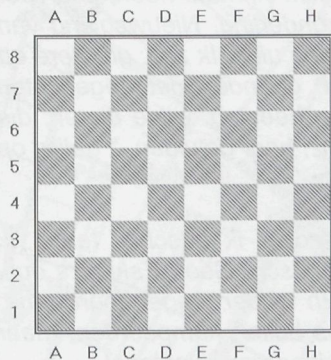
Legende van het schaakbord

Een schaakbord bestaat uit 64 velden, 8 rijen en 8 velden per rij. De uitvinder van het schaakbord mocht van de koning voor zijn uitvinding een beloning kiezen en hij koos voor rijstkorrels op de velden van het schaakbord. Op het eerste veld 1 rijstkorrel, op het tweede veld 2 rijstkorrels en op het derde veld

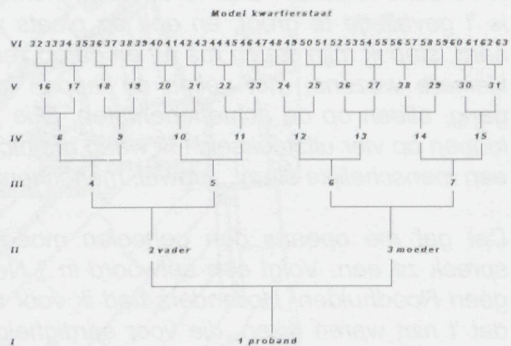
4 rijstkorrels. Op elk volgend veld dus het dubbele aantal van het vorige veld. De koning had verwacht dat de man zijn gewicht in goud wilde hebben en stemde lacherig toe. Hij had echter niet begrepen dat bij 64 velden het aantal rijstkorrels groter was dan de gehele wereldproductie van rijst bij elkaar, zo'n 18 triljoen rijstkorrels.

Bij stamboomonderzoek kun je een kwartierstaat opstellen waarin al je voorouders staan. Je hebt twee ouders, vader en moeder, vier grootouders, acht overgrootouders, zestien betovergrootouders etc. Elke volgende generatie betekent een verdubbeling van het aantal voorouders. Zie hier de overeenkomst met de schaakbordlegende.

Als je met die generaties gaat rekenen dan zouden er in Nederland in het jaar 1600 al meer voorouders zijn geweest dan dat er op de hele wereld aan mensen rondliepen. Deze berekening gaat echter niet op want er is geen rekening gehouden met het feit dat meerdere personen dezelfde voorouders hebben. Verder terug in de tijd zijn we bijna allemaal familie van elkaar.



Schaakbord met 64 velden.



Kwartierstaat met elke generatie een verdubbeling van het aantal voorouders.

Willem heeft aan de hand van voorbeelden uiteengezet wat waar te vinden is op het gebied van genealogie. Ook besprak hij diverse vormen van onderzoek en besteedde aandacht aan de valkuilen die je tegen kunt komen.

Kortom, een leerzame avond waarin zowel technische als tactische zaken aan de orde zijn gekomen.

Vreeselijke Toestanden

Uit: Zaltbommelsche Courant 12-6-1907.

Een der lezers van de Nijmeegsche Courant schrijft het volgende:

„Wanneer men het aangename aan het leerzame wil verbinden, make men een klein fietstochtje, over Bommel, binnendoor naar Huissen. Even voorbij het bruggetje, even op het gebied der gemeente Huissen is daar iets merkwaardigs te zien, wat men allicht in zijn heele leven niet weder te zien zal bekomen. Tusschen twee flinke boomen rechts van den weg, op het gras, onmiddellijk aan de sloot grenzend, is daar een hut gebouwd, die het leemen hutje der verliefden op de hei verre achter zich laat.

Een hut van riet, gedekt met stroo en riet. Ik meende in 't eerst dat hierin wellicht turf of ander haast waardeloos materiaal eenigermate tegen regen en onweer werd beschut ... tot ik beweging zag. Er scheen dus iets levends mee in verband te staan? Dan is 't een zwijnenkooi dacht ik, maar neen, daarvoor is 't gevalletje te groot, en ook de plaats wat zonderling. Nieuwsgierig van aard, stap ik mijn stalen ros af, en ga op verkenning uit.... Ik zag: grootere en kleinere wezens, met vellen en lappen gedekt, gaande, met opgerichten gang, alleen op de achterledematen. Dus : geen beesten, wilde dieren, die loopen op vier uitsteeksels ! Ik waag me dichterbij : hoor geluiden, 't gelijkt op een menschelijke stem!... Jawel, menschen!

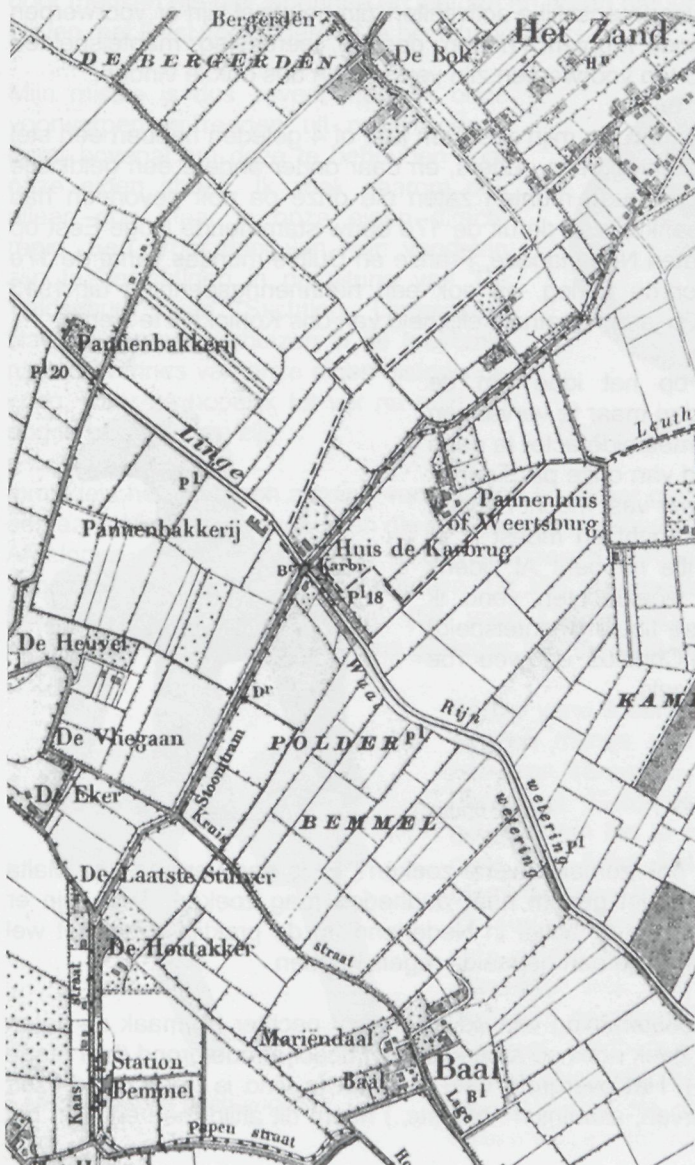
Dat gaf me opeens den geheelen moed, waarover ik beschik, terug. Ik spreek ze aan. Volgt een antwoord in 't Nederlandsch! Geen Eskimo's dus, geen Roodhuiden! Hollanders had ik voor me! En verder vragen leerde me, dat 't niet waren rijken, die voor aardigheid eens buiten kampeerden, maar dat 't was de woning van een man, vrouw en zes kinderen minstens! Ik heb niet gevraagd naar Godsdienst, noch of ze ook hadden gestolen, of ze waren melaatsch, of om een of andere reden uitgeworpen uit de samenleving. Ik was tevreden met de wetenschap, dat zij menschen waren.

En toen begeerde ik dit menschenverblijf eens nader te bezien. 't Werd me vergund. Twee vertrekken telde het gebouw, een zit-, eet- en woonvertrek, en een slaapvertrek. Het slaapvertrek telde een zestal houten bakken, vroegere kisten, waarin wat lompen en vodden. Ook een wieg met een klein kind erin. In de woonkamer: een soort kachelachtig overblijfsel, met een pijp, horizontaal naar buiten gestoken, door een bodemloozen emmer heen, ter wering van brandgevaar. Op een kastje twee staande petroleumlampen. De wanden bestaan uit een dun laagje riet, dat duizenden gaten laat voor ventilatie. Ook mist het familieleven iets van het intieme, met al die kijkgaatjes!

De wand tusschen de twee vertrekken bestaat uit lappen, 't geen gemakkelijk is, zooals ik zag, bij het wiegen van het kind. Dat gaat, door de hand te steken door een gat in den lappenwand.

Doch, waarom meer gezegd?

Gaat zien, mijn broeders, gaat dat allen zien! In onzen tijd van Woningwet en Leerplichtwet! Daar is wat schoons te zien !



Fragment uit de Historische Atlas Gelderland. Deze kaart is herzien in 1910 en geeft dus de situatie weer die in het artikel beschreven is.

Tastbare herinneringen uit ons verleden

Door Vincent Roelofs, vinnie1648@gmail.com

Al enige jaren houd ik me bezig met een fascinerende hobby; het zoeken naar oude metalen voorwerpen in de bodem. Ons gebied is al vele eeuwen bewoond, overal waar menselijke activiteiten zijn geweest zijn er voorwerpen achtergebleven. Oude munten, knopen, gespen, leerbeslag, mantelspelden en vele andere soorten voorwerpen zijn verloren en dus ook te vinden.

Ik ben ermee begonnen via mijn zus. Een jaar of 4 geleden hebben een stel onverlaten ingebroken bij onze ouders, en daar onder andere een geldkistje meegenomen waarin oude munten zaten die onze pa ooit gevonden had achter de vensterbanken van de uit de 17e eeuw stammende Hoge Eest op de Plak. Daarbij zaten Nederlandse, Franse en Duitse muntjes vanaf de 17e eeuw tot vlak voor de oorlog, en ook een herinneringspenning uit 1913 geslagen om de 100-jarige onafhankelijkheid van ons Koninkrijk te vieren.

Mijn zus kwam op het idee om de gestolen muntjes dan maar te vervangen door zelf met een metaaldetector te gaan zoeken op het land van onze pa. Toen ik die detector een keer vast mocht houden was ik meteen verkocht en moest ik er natuurlijk ook eentje hebben! Al tijdens mijn eerste paar zoektochten vond ik o.m. een Romeinse fibula (mantelspeld) uit de 1e eeuw na Christus, en twee 15e eeuwse zegelstempels.



Vogel fibula.

Maar mag je dan ook zomaar overal zoeken? Er is een verdrag van Malta waarin staat dat je niet gericht naar oudheden mag zoeken. Toch zijn er duizenden 'detectorpiloten' actief in Nederland. In de praktijk wordt het wel gedoogd maar je moet je aan bepaalde regels houden.

Zoek alleen met toestemming van de eigenaar / pachter en maak de gaten weer netjes dicht. Zoek nooit op archeologisch beschermde grond (hier staan flinke straffen op!). Het overgrote deel van wat je vind is troep, (oud ijzer, lood, granaatscherven, aluminium, blik etc..) neem dit altijd mee en ruim het op.

De Betuwe is populair bij zoekers omdat wij een lange en interessante geschiedenis kennen. Hier in Bemmelen, Ressen en Haalderen is al veel gezocht en op die manier helaas ook veel voorgoed verdwenen in de anonimiteit. Eeuwig zonde want dit is ons lokaal erfgoed. Deze voorwerpen liggen hier van 100 tot soms meer dan 2000 jaar in de bodem, zijn verloren door mensen die hier woonden en leefden en horen natuurlijk gewoon hier te blijven, het liefst voor iedereen te bezichtigen.

Mijn missie is dus zoveel mogelijk oude voorwerpen te redden uit onze bodem, maar bovenal om deze te behouden voor onze eigen streek. Ik zoek daarom ook alleen nog maar in onze eigen directe regio. Een groot deel van mijn vondsten zijn te bezichtigen in de vitrine van 'De Veldschuur' van Stichting Lingewaard Natuurlijk, maar verhuizen in de toekomst naar de vitrines van onze eigen historische kring, waar ze hopelijk tot ver na mijn tijd nog te bewonderen zijn.



Regenboog schoteltje.

Inmiddels heb ik al een aardige verzameling bij elkaar gevonden, waaronder een aantal hele mooie vondsten die niet zouden misstaan in een museum. Afgelopen augustus nog vond ik een bronzen Keltische stater, een zgn. 'regenboog schoteltje' van de Bataven. Dit zijn de vroegste muntjes die in Nederland zelf geslagen zijn, (50 voor Christus tot het jaar 0) en hoogstwaarschijnlijk ook nog eens geslagen hier in het rivierengebied zelf!



Merovingische gesp-angels.

Eerder vond ik een piepklein (10,5mm) gouden muntje van de Merovingers, een zgn. 'tremissis'. Hiermee ben ik naar het Geldmuseum in Utrecht geweest om het te laten onderzoeken door dhr. Arent Pol, kenner van de Merovingische muntslag. Helaas niet tot een sluitende determinatie gekomen omdat het muntje hiervoor teveel afgesleten was. Aan de hand van het gemeten goudgehalte (57%) en de nog wel zichtbare kenmerken weten we wel zeker dat het om een originele tremissis gaat die geslagen moet zijn tussen 620 en 650 na Christus.



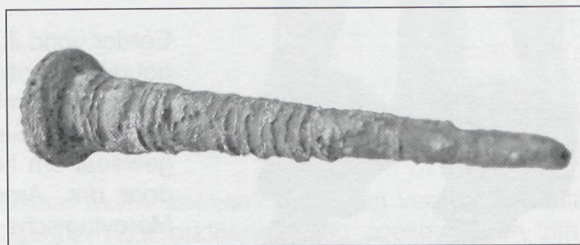
Merovingische sceatta, type 'Maastricht'.



Denarius Lodewijk de Vrome

Andere bijzondere munten die ik heb mogen vinden zijn een Republikeins-Romeinse denarius van muntheer Mallio, geslagen in 111-110 vóór Christus (mijn oudste munt tot dusver!), een Merovingische 'sceatta' (type Maastricht) uit de eerste helft van de 8e eeuw, een Karolingische denarius van Lodewijk de Vrome (Zoon van Karel de Grote) uit de eerste helft van de 9e eeuw plus een aantal hele kleine (10-12 mm) en flinterdunne middeleeuwse penninkjes uit de 12e en 13e eeuw.

Ook leerbeslag, gespen, riemgeleiders en mantelspelden uit de Romeinse, Merovingische en Karolingische tijd heb ik mogen vinden. Dit zijn toch wel de krenten uit de pap want vondsten uit de Romeinse en vooral vroegmiddeleeuwse tijd worden echt niet dagelijks gevonden.



*Haarnaald,
laat romeins*

Maar wat ik ook geweldig vind zijn vondsten uit een meer recente tijd. Zo heb ik op verschillende plaatsen Franse regiment-knopen van het leger van Napoleon gevonden, allemaal met het nummer 56. Een bewijs dat soldaten van het 56ste regiment hier in en rond Bommel geweest zijn.

Een zoektocht op internet leerde me dat dit een regiment van Duitse huurlingen in Franse dienst was dat inderdaad in ons land actief is geweest. Maar ook dat Napoleon Bonaparte dit regiment in Utrecht persoonlijk is

komen inspecteren. Goede kans dus dat diegenen die deze knoopjes ooit droegen Napoleon in levende lijve hebben gezien. En dat pulk je dan ruim 200 jaar later gewoon uit de Bemmelse, Ressense of Haalderse klei!

Ook vond ik een aantal oude (1911, 1906 en 1904) koperen hondenpenningen van de toenmalige gemeente Bommel. Hondenbelasting bestond toen dus ook al.



Hondenpenning.

Alle voorwerpen hebben hun eigen verhaal, het is razend interessant dit achteraf via boeken en internet uit te pluizen. Juist door deze bodemvondsten is onze lokale historie tastbaar, en daarom ook veel spannender geworden. Geschiedenis was nog nooit zo leuk!

Boeken

Frans Polman.

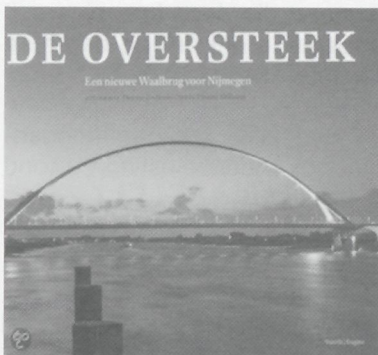
Ter gelegenheid van de nieuwe stadsbrug "De Oversteek" zijn er 3 nieuwe boeken uitgekomen.

De Oversteek.

Fotoboek van Thea van den Heuvel tekst Clemens Verhoeven.

Prijs € 24,95

In de afgelopen jaren hebben duizenden mensen de spectaculaire constructie van De Oversteek van dichtbij gevolgd. In opdracht van de gemeente Nijmegen legde de gerenommeerde architectuurfotograaf Thea van den Heuvel het hele bouwproces vast, van de eerste werkvergadering tot de oplevering. Vrijwel dagelijks was zij met haar team aanwezig op de bouwterreinen. In het unieke fotoboek "De Oversteek. Een nieuwe Waalbrug



voor Nijmegen" zijn haar mooiste, meest frappante foto's bijeengebracht. Samen doen zij verslag van architectonische schoonheid, technisch vernuft en de poëzie van de arbeid.

De inleidende tekst van De Oversteek is geschreven door Clemens Verhoeven en vertelt in heldere lijnen het epos van de bouw. Met bewondering en plaatsvervangende trots, maar niet zonder de controverses, de dilemma's en de bezwaren uit het oog te verliezen.

Meer dan een brug.

Belevenissen van denkers en makers achter De Oversteek, door René Duijhuizen en Nicoline Mulder.

Prijs € 19,95



Een levendige beschrijving van de aanpak vanaf het begin van het project, de managementfilosofie achter het project, de wijze waarop eenieder betrokken was bij de brug waar 2600 werknemers met 22 verschillende nationaliteiten aan werkten. Met veel mooie foto's van het bouwproces, de vaartocht van de brug en de montage.

De Oversteek, zoektocht naar 48 Amerikaanse oorlogshelden.

Uitgegeven door de Gelderlander.

Prijs: € 19,95



Een journalistieke zoektocht naar 48 Amerikaanse oorlogshelden die sneuvelden tijdens die heroïsche oversteek van de Waal bij Nijmegen ten tijde van de operatie Market Garden. Wat was de aanloop tot die actie, de situatie in Nijmegen en het belang van de Waalbrug in die strijd, zijn vragen waarop dit boek een antwoord wil geven. Ook geeft het een beeld van de situatie aan de kant van de Duitsers.

Historische Kring Bommel

Secretariaat: vacature Postbus 219, 6680 AE Bommel
secretaris@historischekringbommel.nl

Bankrekening: Rabobank Bommel 10.57.26.443

Internetadres: <http://www.historischekringbommel.nl>

Kringlocatie: De Kinkel – 1^e verdieping, van Ambestraat 1, Bommel
Openingstijden: dinsdags 10 – 12 en 20 – 22 uur

Bestuur:
Voorzitter G.Th. Bouwman Brouwerslaan 13, 6681 EB Bommel
0481 - 462709 voorzitter@historischekringbommel.nl

Secretaris vacature Postbus 219, 6680 AE Bommel
secretaris@historischekringbommel.nl

Penningmeester A.J.G. van Rossum Sandershof 6, 6681 BT Bommel
0481 - 461856 penningmeester@historischekringbommel.nl

Bestuurslid A.B.P.M. Stuart Bakershoeve 106, 7326 DM Apeldoorn
(genealogie) 055 - 5410637 adri@historischekringbommel.nl

Bestuurslid M.J.P. Janssen-van Gelder Dorpsstraat 8, 6681 BN Bommel
(documentatie) 0481 - 464349

Bestuurslid vacature

Redactie:

De redactie werd gevormd door Maria Janssen, Maria Loonen, René Haegens en Adri Stuart. Kopij en andere berichten voor de redactie kunnen worden ingeleverd bij de redactieleden.

Het e-mailadres van Maria Loonen is: maria.loonen@planet.nl van René Haegens is : r.haegens1@chello.nl

Lidmaatschap Historische Kring Bommel:

Deze uitgave wordt gratis verspreid onder de leden van de kring. Aanmelding kan geschieden bij het secretariaat. De contributie bedraagt € 15,00 per jaar; tweede en volgende gezinsleden betalen € 4,50. Cadeaubonnen waarmee u familie, vrienden of bekenden een jaarlidmaatschap kunt schenken, zijn verkrijgbaar bij de secretaris.

